Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 120 (5070). | ЕРА, 7 октябрь, 1971 шу. | Мах 2 кап. | *Газет арадувл 1923 шера дениз*

ЯХЬО ДОАХИЙТ ТОЛАМАШ

Ер шу долалуш юкъара собрани йолча вIашагIкхийтар Грозненски района № 3 йолча сомийн баьцадаарийн совхоза кхашка балхаш дераш, хьайбаш леладераш, кхьбола болхлой. Собране № 1 йолча бригада бригадира Баталиев IалауддинА аьлар: — Укх шера тха бригада коллективо дош лу 50 гектар помидораш лелае. ПланагIа 876 тонн яха еза уж. Оаха дош лу уж эзар тонн яха. Иштта оаха лелаергья нарсаш, дIадувргда сибаз. Нарсаш планагIа хIара гектара тIара 15 тонн чуэца езаш я, хIаьта оаха лерхI уж 17 центнерга дIаккхоачае, гектара тIара чуэцаргда 60 центнер сибаз.

Цул тIехьагIа дош дийхар № 4 йолча бригада бригадира Якубов Халида. Цо дийцар шоаш а помидораш, хохаш, нарсаш, морковкаш лелаергйолга. Лакха дар цу бригада тIайийца дехкараш а. Цо социалистически яхье йийхар Баталиев Iалауддина бригада.

Иштта дIаболабир цар кхашкара болх. Iай а бIаьстан юкъе а бригадай коллективаша чIоагIа теркам тIабахийтар лаьтта хьаьндара моттигерей минеральни удобренеш кхашка дIаккхухьаш, культиваци еш, макхаш доахаш. Цхьабола болхлой къахьегаш бар парникашка рассада кхееш. Ховрацарна рассада дикалга хьежжа мара хьувкъам лакха хургбоацилга.

БоаггIача боарамагIа лаьтта дIоахделча лоаццача хана дIаегIар рассада. Совхоза механизатораш новкъостала баьхкар кхашка балхаш дераштa. Хьалха санна, кулг-кара а ца деш техника новкъосталца чаккдаьхар рассада дIайогIара балхаш. Из бар культурай центнер хьалхеярга дIадодар кIезигагIа хургхилара бола тешам.

Ший ханнахьа хий тохаш, оасар деш, мугIараштa юкъера лаьтта памцадоахаш, кхьдола балхаш деш хьийга къа зехьа ца дайналта хьахьекхар аьхки а гурахь а чуэцача хьувкъамо. № 1 йолча бригада коллективо денна дош тIехкхоачаш я деш, кхы а бIаь тонн помидораш яьхай кхай тIара. Эттара тIехьа кхачаш йола помидораш хIанз а чуэцаш латт. ПланагIа 15 тонн хила езача 19 тонн нарсаш яьлар хIара гектара тIара. Планага хьежача 104 тонн сибазаш даха дезача паччахьалкхенга дехкараш 133 тонн да.

Шоашта йола план а, денна дош а тIехккоачашду № 4 йолча бригада коллективо а. 1050 тонна меттел цар чуийца помидораш 1155 тонн я, дукха бIаьннаб хохаш. ХIанз сихонца чуэцаш я морковкаш.

Къаьстта чIоагIагIа яьржар социалистически яхь бригадаштен звенонтен юкъе «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо а тоадарах» бола КПСС Центральни Комитета соцам арабаьнначул тIехьагIа.

Дика вIаштIехьдаьккхад совхозе балха тIа хьалха латтараштa премеш телалга, цар къахьегамцара безам совбоаккхилга. Яхье котваьнначун сийнe совхоза контора юхxе урагIйохийт сийлен байракх. ХIара кIира ю балха итогаш. КIира кхозза арахец укхаза «Молния» яха листовкаш.

Укх тIеххьарча шин кIира вIаштта байракх урагIа яхийтай звеньевая, къона коммунист Гулаева Тамара керте латтача звеной коллектива сийна. Иштта цу звенона еннай 50 сом преми.

Маьхерча совгIаташца, цIе вымпел хьожаярца белгалбаькхаб баьцадаарий кхашка болх беча механизатора Ш. Бехоева болх.

Х. ГАЛАЕВ.

СУРТА ТIА: № 3 йолча сомийн баьцадаарийн совхоза тракторист Ш. Бехоев, звеньевая Т. Гулаева, дикагIа йола болхло Х. Хусанова.

И. Плиева сурт.

ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIЛУРГДА

СОВЕТСКО-ВЕНГЕРСКИ ДОТТАГIЛЕН ОБЩЕСТВА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОТДЕЛЕНИ ВIАШАГIЪЕЛЛАЙ

Советско - венгерски доттагIала Общества Нохч - ГIалгIай отделени вIашагIйоллара хетаяь учредительни собрани хилар 5-ча октябре КПСС обкома политпросвещене ЦIагIа. Республика промышленни предприятешкара, колхозашкара, совхозашкара 207 делегат вар цига гулвенна.

КПСС обкома секретара нов. **Х. Х. БОКОВА** собрани хьаеллаш хьалхара дош делар парте обкома секретара нов. **М. А. ДОРОХОВНА**. Цо дийцар укх шера ше юкъе а волаш Венгре Нохч-ГIалгIай республикера делегаци яха хиларах. Вай коммунистически парте, Советски правительства массаза лоархIаме гIулакх лаьрхIал къамашта юкъера доттагIал чIоагIдар. барт гайна лоалахошца а, массаболча мехкашца а вахар. Традиционни а, дохаргдоацаш а да Советски Союзан Венгерски Социалистически Республиканен юкъе латта доттагIал. Из хьакхеллад Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце. Советски махаца цхьана духьала лаьттаб венгерски къахьегамхой фашистий гIаьрахошта. Докладчико дIахо дийцар социализм хьалъеча Венгерски Халкъа республика къахьегамхоша даьхача толамех.

Советско - венгерски Общества Нохч - ГIалгIай отделени хургья Комаромски областаца доттагIал леладеш. Комаромски область йоккха яц. Цун территори 2250 квадратни километр я. 302 эзар саг а вахаш. Область латт 3 административни районах, областе 5 город я.

Областа центр я Тантабанья. Ерригача Венгре боаккхача кIорах 40 процент Комаромски областо лу, хIаьта бензин 41 процент. Сихха дегIайоагIаш латт химически промышленность а. ХIанз 100 процент синтетически волокно лу цу областа промышленни предприятеша.

Юрта боахам боккха бац доттагIал леладеча областе. ХIаьта а лаьтта леладара культура лакха хилар бахьан долаш дика хьувкъ юртбоахама культураш.

Дукха я областе культурно - просветительни учрежденеш, театраш, библиотекаш.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиумен Министрий Советен цIерагIа венгерски доттагIий бийхаб оаха вай республике хьоашалгIа. Цар чIоагIа раьза болаш тIайийцар из гIулакх, хIаьта укх деношка уж вайцига кхоачаргба.

Доклад йистеяьначул тIехьагIа къамаьл дир Социалистически Къахьегама Турпала В. Г. Бубукова, ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома секретара нов. **БУЗУРТАНОВА**, Социалистически Къахьегама Турпал волча «Гойтинский» совхоза директора нов. **О. КАГЕРМАНОВА**, культура министра нов. **ТАГАЕВА**, иштта кхы дуккхачар.

28 саг хержар Общества отделене правлене членалла.

Правлене председатель хержав педагогически института проректор **Х. И. ИБРАГИМОВ**, цун заместителалла хержаб Нохч-ГIалгIай историен, меттен, литературан Iилма тохкама института директора заместитель, профессор **А. П. ГРИЦЕНКО**, Социалистически Къахьегама Турпал, А. Шерипова цIерагIча Грозненски НПЗ установка начальник **Т. Б. ЛЕТКОВСКАЯ**, секретаралла хержар КПСС обкома кепайоазон сектора заведующи **Т. А. ТЕБОЕВ**.

М. - Б. ЦИЦКИЕВ.

СУРТА ТIА: учредительни собране президиум.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

А. Н. КОСЫГИН АЛЖИРЕ ВАХА ХИЛАРАХ

АЛЖИР, 5 октябрь. (ТАСС СПЕЦ. КОРР.). Тахан Iурра СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина венок биллар алжирски халкъ кортамукъен ший лоIамеи хилара тIехьа байначa турпалий каш тIа.

Венок буллача церемоне хилар А. Н. Косыгинца бахараш, хIаьта иштта Революционни совета член, паччахьалкхен министр Ш. Белькасем, промышленностен энергетикан министр Б. Абдессалам, кхьбола официальни нах.

* * *

АЛЖИР, 5 октябрь. (ТАСС СПЕЦ. КОРР.). Тахан дIайолаелар СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинан Алжирски Халкъа Демократически Республика Революционни Совета Председатела, Министрий Совета Председатела Хуари Бумедьенан юкъера переговораш, безамеи новкъостaшхен хилар уж.

Советски оагIонгахьара переговорашта юкъе дакъалоацаш хилар Литовски ССР Министрий Совета председатель И. А. Манюшис, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель С. П. Козырев, СССР арахьарча торговле министра хьалхара заместитель М. Р. Кузьмин, СССР Министрий Совета арахьарча экономически бувзамий хьакъехьарча Паччахьалкхен комитета председатела хьалхара заместитель И. В. Архипов, СССР Госплана председатела заместитель М. И. Мисник.

Алжирски оагIонгахьара — Революционни Совета членаш: ФНО парте аппарат бахьан бехктокхаме вола А. Канд, кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. Бутефлика, паччахьалкхен министр Ш. Белькасем, чурча гIулакхий министр А. Медегри, юрта боахамеи аграрни реформан министр М. Тайеби, хIаьта иштта промышленностен энергетикан министр Б. Абдессалам, паччахьалкхен министр, транспорта министр Р. Битат, информацеи культуран министр А. Талеб, планироване дешай хьакъехьара паччахьалкхен секретарь А. Ходжа, кхьбола официальни нах.

СОВЕТСКИ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ ДРВ-е

ХАНОЙ, 5 октябрь (ТАСС спец. корр). Тахан вьетнамо - советски доттагIала Общества делегаци КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный керте латта советски партийно - правительственни делегаци йолча хилар.

Къамаьл деча юкъе дакъалоацаш хилар К. Т. Мазуров, К. Ф. Катушев, кхьбола советски хьаьший.

ПТВ ЦК члена, вьетнамо - советски доттагIала Общества Центральни правлене председатела Нгуен Ван Кина вежарашха йолча Советски Союзо бахкийтарашца къамаьл деш, къаьстта аьлча, аьлар: «Тхо чIоагIа раьза да вьетнамски халкъо дIахо а американски агрессорашта духьал хьаьдда къовсам лоаттабеча, толамца социализм хьалъеча хьале Вьетнаме ена йола советски партийно - правительственни делегаци даькъала юаца».

Н. В. Подгорне дег тIара баркал аьлар вьетнамо - советски доттагIала общества делегацена цо Советски Союза халкъа, Коммунистически парте, правительства цIи йоаккхаш безаме къамаьл дарах. Советски партийно - правительственни делегацена керте латтачо боккха мах бир коммунизм хьалъеш доаллача советски халкъа вахари къахьегами вьетнамски халкъага дIабовзийтара тIаберзабаь вьетнамо - советски доттагIала Обществас беча балха.

ХАНОЙ, 5 сентябрь. (ТАСС спец. корр). Тахан ДРВ столице президентски Двореце яь йистеяьлар советско - вьетнамски переговораш.

Переговорашта юкъе дакъалоацаш хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель К. Т. Мазуров, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, советски партийно - правительственни делегацена юкъе болха кхьбола партийни паччахьалкхени деятелаш.

Вьетнамски оагIонгахьара переговорашта юкъе дакъалоацаш хилар Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Хьалхара секретарь Ле Зуан, ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ правительства Премьер - министр Фам Ван Донг, ПТВ-ан ДРВ-ан кхьбола кулгалхой.

КПСС-ан ПТВ-анен а СССР-ен ДРВ-ан правительствашта а юкъе хила майоагIара вошала уйла йолаш хилар переговораш.

ДАЬХЕННА — ДУКХАГIА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ

Кердача пятилетка хьалхарча шера 9 бетта баьча балха итогаш яь яьннай республика колхозийи совхозийи хьайбай фермашка. Фермай болхлоша шоай мел бола низ тIаберзабаьбар паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш, тха дукхагIа дохкара хьалхашка оттадаь хинна социалистически декхараш сихагIа кхоачашдара.

Ерригача республике лаьрхIача дулха план 100,4 процент, шурий план — 97 процент, фуаш —103 процент кхоачашъяьй, хIаьта паччахьалкхенга тха дохкара шера задани дикка тIеххоачаш хиннай.

Хьайбай продукташ яхара массе а даькъе 9 бетта план кхоачашъяьй Гудермесски, МалгIабика, Надтеречни, Наурски, Ведана, Ножай - Юрта, Шаьла, Шелковской районаша.

ДIалахача шера 9 бетта дулх дакххарца нийсдича укх шера цу юкъа иа алсамдаьннад 11 процент, шура йоаккхилга 9 процент, фуаш гулделга 11 процент, тха доаккхилга — 21 процент.

Хьалхе лелаеча фермаша толамаш дахара бахьан да хьайбай продукташ совъяхара тIаерзаяь цхьацийола мероприятеш балха юкъейоалаяр Царех керттера дар да доакъара база чIоагIъяр.

Укх шера дикка шердир боахамаша доакъара культурай кхаш, царна Iунал делга тоадир. Цу гIулакхаша торо хилийтар доакъар дукхагIа Iалашде. ДIалахача шерачул дуккха а дукхагIа эргIашка деттад гIожа доакъар, ча, йол дукхагIа дахккад баьца - витаминни хьоар, еллай сенаж, силос.

Холуш лакхденнад фермашка шура йоаккхилга, хьайбашта доал тIакхетилга.

Бакъда, цхьадолча боахамашка бизза пайла ийцабац йолаш йолча торонех. Республике йоккхагIа йолча Грозненски района колхозийи совхозийи вIаштIехьдаьннадац 9 бетта йола шура, дулх, фуаш дохкара паччахьалкхен план-задани кхоачашъе. Шурий а дулха а планаш кхоачашъяьяц Наьсарени Сунженский районаша, шурен, фуашин, тхан дохкара тIехьайисай Урус-Мартана район.

ХIанз дIадоладеннад фермашка 4 квартала чотах дола балхаш. Дукха ха йисаяц хьайбаш чусаца, чIоагIа бехктокхаме ха я хьайбаш леладерашта тIайоагIар. Цу духьа фермай кулгалхоша, берригача болхлоша шоай болх вIаштIехьбаккха беза доакъар кхомбеш дIаахийтара, диза а дарста а долаш хьайбаш Iан кIала дахийтара.

ТIехьаюсача фермашка юха а хьажа веза йолча торонашка, керда мероприятеш юкъейодлае еза хьайбай продукташ дукхагIа яхара а, уж паччахьалкхенга йоххара а хьалхашка латта лакха декхараш толамца кхоачашдара. Декхараш кхоачашдара мел эшар долаш долга къаьгга гуш да.

1 октябрь тIаккхоачаш паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъярах йола

СВОДКА (проценташа)

	дулх	шура	фуаш	тха
Ачхой - Мартана	113	86	109	123
Ведана	132	—	107	109
Грозненски	84	93	99,9	122
Гудермесски	104	101	111	133
МалгIабика	103	104	141	102
Надтеречни	102	106	105	шозза
Наьсарен	83	90	108	116
Наурски	102	107	109	114
Ножай - Юрта	105	—	100,9	103
Советски	95	—	103	145
Сунженски	94	94	108	101
Урус - Мартана	113	95	93	92
Шаьла	109	102	101	146
Шелковской	112	104	130	121
г. Грозный	шозза	78	—	—
Ерригача республике	100,4	97	103	119

ХАНОЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ МИТИНГ

ХАНОЙ, 5 октябрь. (ТАСС). Селхан Вьетнама Демократически Республика столице хилар советски партийно - правительственни делегаце сийна яь торжественни митинг.

Митинга юкъе дакъалоацаш хиннараша чIоагIа тIоараш тохарца тIайийцар президиуме гучабаьнна новкъостий Н. В. Подгорный, К. Т. Мазуров, К. Ф. Катушев, советски партийно - правительственни делегаце кхьбола членаш, ПТВ ЦК Хьалхара секретарь Ле Зуан, ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ Къаман собране массазарча комитета Председатель Чыонг Тинь, ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ правительства Премьер-Министр Фам Ван Донг, Вьетнама къахьегамхой Партен вьетнамски паччахьалкхени кулгалхой.

Митинг хьайийллар нов Чыонг Тина Цо белгалдаьккхар сийлахь - воккхача Ленинен сийдолча Октябрьски революцен даьхенгара еначa делегаце визит — из вьетнамски халкъаца КПСС, Советски правительства, вежарашха долча советски халкъо лоаттадеча доккхача доттагIала, денал дола барт - цхьоагIо хилара, вьетнамски халкъа революционни гIулакха тIехь из хьадда хьаллацара керда гIулакх хилар.

Митинга трибуна гIа ва нов. Ле Зуан.

Вай моршал хоатт безача советски хьаьшашка, сийлахь-воккхача Ленина — дунен революце гениальни баьчча дергвоацача хьехархочуни — даькечера баьхкарашка — аьлар Ле Зуана. — Вай моаршал хоатт 245 миллион долча советски халкъа — вьетнамски халкъ цо шийн къам мукъадаларан социализм хьалъяран тIехьа лоаттабеча къовсаме хаддаза хьалоацаца а новкъостал лоаттадеча а вай безача вежарий дог цIенча доттагIален бохаргбоацача барт - цхьоагIони уйлаш вайна яхьаш баьхкарашка.

Оратора аьлар Советски Союзаниз кхыча социалистически мехкий низаца цхьана халкъий революционни гIулакха йоаа тешаме гаранти я, империализмо леха провокационнии агрессивнии гIулакхаш дохалу цо, дерригача дунен тIара машари кхерамзлеи лораю. Цо Вьетнамски халкъ дег тIара гIаддут вежарашка долча советски халкъо йоахача коталонаша, КПСС XXIV съездо оттаяь пхе шера план кхоачашъеча цо кхы а доккхагIа толамаш дахар а дов.

Вьетнамен Советски Союзен халкъаш дукха ха хьалха денз пролетарски интернационализма чIоагIача бувзамаца дувзаленна хилар белгал а даьккха. Ле Зуана дагадохийтар КПСС XXIV-ча съезда трибуна тIара КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Советски Союза коммунисташи халкъи вьетнамски халкъаца чIоагIа дог цIена уйлаш йолаш да аьнна хилар.

ПТВ ЦК Хьалхарча секретара дика доашхаш дувц Советски Союзо вьетнамски халкъа доккха а массе оагIорахьара а новкъосталдаь хилари деш хилари. Мукъабасона, аьлар цо, вьетнамски халкъа, Вьетнама къахьегамхой Парте, ДРВ Къаман собранеи правительстваи цIерагIа Советски Союза Коммунистически партена, Лакхехьарча Совета, правительствана, вежарашха долча советски халкъа вай цIенча дег чурен чIоагIIен баркал эла.

Оратора белгалдаьккхар дукхача шерашка американски империалисташа Вьетнаме нах хIалакбе варварски тIом беш хилар, цу мехка халкъа геттара доккхий зуламаш деш хилар. Вьетнамски халкъ низаца карадеэзаде. Вьетнам къаш йIаьхача хана йохае. Къулбехьарча Вьетнамах США колонии гIема базеи е гIерт американски империалисташ.

Вьетнама къахьегамхой Партен Къулбехьен Вьетнама Къаман фронтен хьалхленца вьетнамски халкъ американски агрессорашта духьал тIом бе гIеттар, аьлар Ле Зуана. Дукха нах а бовш, йоккхий халонаш эша а еш, вьетнамски халкъо сий дола коталонаш яьхай, Къилбаседа Вьетнама духьал беш бола тIом бохача оттабаьб, Къулбехьен Вьетнаме беш бола «локальни тIом» эшабу. Къилбаседа Вьетнаме етташ йола бомбаш совцаеча а Париже переговораш еча а оттабаьб американски агрессораш.

Вьетнамски халкъа чIоагIа эш машар, аьлар дIахо оратора, бакъда машар хила беза халкъ дизза ший лоIаме а кортамукъа а хилара хьалашка. Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства оттаяьй ворхI пунктах латта предложени Цу тIа оттаяьй США тIема юкъера дIаялара чийса йола позици, эггара логични бола никъ. США правительство декхаръийла я цу кхетаме оттаяьча предложенешта дика жоп дала.

США декхаръийла я Вьетнамаи Индокитая кхыча мехкаштен духьалара агресси дIаяккха, сиха, дизза, дувцилге йоаццаш деррига шоай эскар а мехкий - сателлитий эскар а арадаккха. Къулбехьен Вьетнаме бахача наьха шоаш къаста йола бокъо гIулакхаца тIаэца.

Вьетнама къахьегамхой Партен вьетнамски халкъон, аьлар дIахо Ле Зуана, тешам лу социалистически мехкашцара денал дола барт - цхьоагIон вIаши вежарашха леладу гIулакхаши чIоагIдара шоашка дулуш мел дар дергхилара, марксизма - ленинизман пролетарски интернационализман ларда тIа социалистически лагере, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи белаьме барт - цхьоагIо юхаметтаоттаяреи чIоагIъяреи гIулакха юкъе доагIа дакъа лоацаргхилара.

Советски партийно - правительственни делегаце Вьетнаме яь хIанзара визит, белгалдаьккхар Ле Зуана, боккхача лоархIама событи я, шин партена юкъера, вай шин мехка правительстваштен халкъаштен юкъера гIулакхаш дегIадоаладеча новкъа дIахьалхашка боаккха керда гIа ба. Цу визитаца дувзаденна вьетнамски халкъа кхы а чIоагIагIа холу КПСС, Советски Союза правительства, халкъа вьетнамски халкъаца йола цIенча дег чура уйлаш, цун революционни гIулакх хьаллоацаш а новкъостал деш а хилар. Тхо тешаш да шун визит чIоагIа тIаэцаргхилара, керда, кхы а йоккхагIйола кхталонаш яхара берригача тха мехка халкъа а бIухой а дог гIоздоаккха низ бола фактор цох хургхилара, вай мехкий халкъа юкъера вежарашха йола уйлаш чIоагIъергхиларах.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош делар Н. В. Подгорнена. Вьетнама лаьтта советски партийно-правительственни делегаци къаьстта цIенча дега, бокъонца вежарашха тIаэцарах баркал а аьнна. цо белгалдаьккхар, турпалча Вьетнамаца советски коммунисташ, советски халкъ геттара чIоагIа барт - цхьоагIо йодаш хилар вьетнамски халкъага, деррига дунен хьадда дIахьокха делегаци ДРВ-е енилга. Тхоай визитаца оаха дIахьокх, аьлар дIахо Н. В. Подгорне, Советски Союзен ДРВ-ен халкъаш вIаши дувзаш дола вежарашха бувзамаш доалургдоацаш хилар.

Американски империализма агрессена духьал вьетнамски халкъо лоаттабеча турпалча къовсама боккха мах я баь, Н. В. Подгорне белгалдаьккхар кортамукъе халкъашта герза низаца ший диктат качйолла гIерташ США-с леладер чаккхаргдоацаш хилар беш латтача тIемо шеко йоаццаш дIахьоккхар. Вьетнам хьаллоацаш гIеттар Советски Союз, кхыдола социалистически мехкаш, болхлойи коммунистически болам, къамаш мукъадахара тIехьа латта низаш, дунен прогрессивни общественность. Къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъаца барт - цхьоагIо йола — из низ бола фронт беттагара беттага, шерагара шерага шерлу.

ТIа - тIа чIоагIагIа эшалеш, тIема а политически а хьакъехьа меттахьа ца хьойташ социаль долча США доал деча гIозарашта тайп - тайпара гIулакхаш леладу Индокитае машар хилара тIехьа латтараш хIана дац аьнна шоаш дIахьокха а гIерташ.

ДРВ конструктивни предложенеш, РЮВ Ханна йолча революционни правительства йовзаш йола ворхI пункт цхьа барт болаша хьалдан хьалльцаб Советски Союзо, кхыча социалистически мехкаша, дунен халкъашта юкъерча общественноста.

Н. В. Подгорне дIахо аьлар Ханое дIайолаеина переговораш еш дийцача деррига дешай хьакъехьа юха а деррига дизза вIаши кхетадир, дика решенеш белгальяьхар. Цар йиш хулийтаргья вай мехкаштеи халкъаштен юкъера доттагIала бувзамаш а массе оагIорахьа вIаши леладу гIулакхаш а кхы а дукхагIа чIоагIде. Советски Союзо йизза хьаллоац Индокитаера хьал цун халкъий законагIа йозагIача бокъонашкеи дагалаттарашкеи хьежжа дергIа. деккхара хьакъехьара вьетнамски доттагIий позицеш. Шоай кхел шоаш кхоастае, чура политически паччахьалкхени гIулакхаш шоаш къестаде йола бокъо Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъий мара яц. Индокитая халкъий гIулакхашта цхьанна а тайпара юкъелелхилга магийта йиш яц. «Из да тха принципиальни гIулакх, — аьлар Н. В. Подгорне. — Цунца хьалхле лелаю оаха оаш лоаттабеча нийсхон къовсаме шоана новкъостал деш. Цунца хьалхле лелаю оаха деррига социалистически мехкий гIулакхаш Вьетнам хьаллацара вIашагIтоха оахош яхача хана а».

Н. В. Подгорне хоам бир вьетнамски доттагIашца переговораш йолча хана агрессеца лоаттабеча къовсаме новкъостал дарах дола дешаш а хьоадаь хиларах. СССР-ан ДРВ-анен юкъера экономически, торгови, Iилма-техническ бувзамаш дIахо шердарах дола дешаш а да дувцаш.

ДIахо Н. В. Подгорне лоацца дийцар советски халкъа вахарахи гIулакхехи, мехка экономика кхы а лакхъярен халкъа вахара хьал тоадарен хьакъехьа КПСС XXIV-ча съездо оттаяь шерра программа кхоачашъеш цо дог гIоздаьнна творчески къахьегаш хиларах.

Цул тIехьагIа Н. В. Подгорне аьлар чIоагIа машари азиатски халкъаш кортамукъа шоай лоIаме дегIаяхара хьалаш хьахилийтари духьа кхерамзле чIоагIъяр хьаштдолча Азе мехкий низаш вIашагIтоханза даргдац. Н. В. Подгорне белгалдаькккхар Азера хьал тоадара СССР-ан ДРВ-анен юкъера, советски вьетнамски халкъашта юкъера доттагIал лоархIаме фактор хилар. «Цу доттагIала, — аьлар цо, — сий дола селхане, йоккха тахане. чIоагIа бIубенна ала йиш я, геттара дика кхоане я». СССР-ан ДРВ-анен юкъера сийлахь - доккха а дохаргдоаца а доттагIал белгалдоаккхаш Н. В. Подгорне Владимир Ильич Ленина скульптурни портрет делар Ханоя къахьегамхошта. Цул тIехьагIа Н. В. Подгорне Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета совгIата делар Советски художника Самсонова «Хо Ши Мин къахьегамхошта юкъе» яха картина.

Вьетнамски новкъосташа советски партийно - правительственни делегацена елар дошо хьоасаца.

«БIаьшерашка чIоагIлулда вьетнамскии советскии халкъашта юкъера сийлахь - доккха доттагIали денал дола барт - цхьоагIон!» аьнна вьетнамски эрсийн меттала тIаяздаь байракх.

«Интернационал» а олаш йистеяьлар митинг.

ТХА РАЙОНА КХАШКА

ХIана кханка хиначоа Iалаю еррига ханаш вIашагIъйайнча санна хеталургда: сеялкаш, комбайнаш, нохараш, тракторащ, хIаьта доакъар Iалашду нах го йиш я тха района кхашка. ЧIоагIа бехктокхаме ха я ер. Эггара халагIа а, сихагIа а дола балхаш да хIана дераш.

ХIаьта Октябра цIей сийна яьржача яхье дика толамаш доах ехархоша. Тхона массарел а лоархIамегIа хеташ бола болх ба, ялат ший ханнахьа дIадийна даккхар, хIана аьлча цунга хьежжа мара хургбац оаха хьатIадоагIача шера кхебе лерхIа хьувкъам. Цу гIулакхах дика кхеташ ба боахама къахьегамхой. Лоаццача хана 3100 гектар совгIа долча кхай тIа дIадийна даьннад ялат. ДIадахача шера укх ханна 1150 гектара тIа мара дIадийна хиннадац из. Хьалха хинначул дуккха дикагIа да дIадув фу а. Хьувкъам дуккхагIа лургбола, хIаьта дикала боарам лакха бола сорташ херж цар. Укх шера юххьанца дIале доладаьд «Октябра 40 шу» совхозе «Аврора» яхача сортах дола фу. Из лакха хьувкъам луш долга гучадаьнна дукха ха я, хIаьта а «тхьамадал» дерригa а цунга дIадала дац цигарча агрономашa. ХIана аьлча лаьтташ пхьатарра дале я моттиг ца товш а нийслу тайп-тайпарча сорташта.

Кхоачамбоацараш а нийслу цу бехктокхамерча кампане. Тайп-тайпара бахьанаш юкъе а лелхийташ лаьтта оахилга, хIаьта ялат дIаде из кийчделга мела леладеш моттигаш я районе. Укх шера ялатага дIалацийта оаха лаьрхIача 9950 гектар лаьттах хIанз а 7 эзар гектар гаргга мара аьхадац. Из гIулакх, из тха мелал ювцаш рейдови бригада материал хилар «Сердало» газета тIа а. Тхоай хуллача тайпара из мелал, мекъал цу балха юкъера дIайоаккхаш а, хIаьта из шоашкара ювлийтараш бехктокхаме озаш а да тхо. Теркам дуккхагIа тIаухийт эзба деча оахама а.

Цхьаькха вIалла гоаде йиш йоаца балхаш а доладеннад тха кхашка. 3700 гектар лаьтта дIалаьца дада гидуаргий генараш чуэцаш да тхо. Ховш да из культура мел лораеш чуэца еза. Чу па эцаш цхьа ди а тилийтача ги Iолега долалу. Цу тайпара моттиг нийсъелар совхоз-техникуме. ХIаьта цу сахьате оарц а даьккха гаьна далийтанзар оаха из зе. Бехктокхаме ваар цу гIулакха бекке хинна специалисташ. Цу гIулакха новкъостал дир из болх дерттIа дIабахьийта а хIаьта боахамта ший генараш дIалу задани тIеххоачашъяйта а. План хьогге а кхсачашъяь яьнай совхоз-техникум. ХIанз генарех йоттараш планал совгIа йотташ машенаш я. Шоай 300 гектара тIара заданел совгIа 700 центнер генараш дала лерхI техникумовцаша.

Иштта дика хьувкъам лу гидуаргаша кхыча боахамашка а. «Назрановский» совхозе гектара тIара 11,3 центнер йоал юкъера лаьрхIача. Районе эггара дукхагIа дIа а йийнай уж укхаза — 1600 гектар. Царех ахаш чуийна яла йоакх хIанзехьа а. «Экажевский» совхозе цхьа бIаь гектар мара йисаяц чуэца (600 гектар яр уж укхаза). Ги дIалу задани тIеххоачашъе вIаштIехьдаргда тха района. Планах 1700 тонн дала дезача хIанзехьа дIаденнад 1210 тонн. Чуийцача ах совгIа долча кхашкара тха изал из дIадала вIаштIехьдаьннадале оаха дIахо из культура мел дIалургъя ха хала дац.

Ахацел совгIа мара чу хIана йицадац гидуаргаш аьнна хатта тарлу. ГIулакх миштад аьлча укх шера ша тохарах дуккхача кхашкара гидуарrаш вIалла тоха са доацаш дайна дIадаьлар тха. Из лаьтта юха а оахаш дIадийнараш хIана боккъонна кхаьчадац. Уж да тхо гоадераш. ХIаьта болхага диллача, из во делац. Оаре къахьег цига боахкача комбайнераша, трактористаша, шофераша. Дукха ба цу кампане белгалбаьнна комбайнераш: Бацигов Муса, Хамхоев Ваха (совхоз-техникум), Евлоев Баматгири, Дзейтов Ахьмад. ЦаI-ах, шишша норма ца ен ди дIадахийтац цар.

Хьалха сайна дуккъал цхьа ги чуийца дитац оаха гидуаргий кхаш укх шера. Уж аьрдача хьажкIий гIадамех дIа а детташ чудехк силоса массадолча боахамашка. ЧIоагIа там болаш а, пайдане а доакъар хургда цох Iай. Дерригa а оаха укх шера цу гидуаргех даккха лерхI 700 — 800 тонн доакъар. «Экажевский» совхозе дикагIа лел из болх. Укхаза хIанзехьа Iалаштдаьд 150 тонн цу тайпара доакъар.

Аз лакхехьа белгалдаьккхача тайпара хала а бехктокхаме а балхаш да Наьсарерча ахархоша дераш. ХIаьта а Октябра цIей хьатIакхачалехьа дерригача кхашка болх чакхбаккха гIерташ къахьегаш ба уж.

С. САГОВ,
Наьсарерча производственни управлене начальник.

Октябра цIей сийна яьржача социалистически яхье А. Шериповa цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкашта юкъе хьалха латтачарех я Т. В. Летковская керте латтача № 18 йолча установка коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукци аракепара 9 бетта план ханал итт ди хьалха кхоачашъяьй цо. Планал совгIа аракийцай массехк эзар тонн мехкдаьтта продукци. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига технологаш: С. М. Козодкина, Ш. С. Любова, А. И. Бондарь, кхы дуккхабараш а.

СУРТА ТIА: болх беш я оператор П. Любова.

И. ПЛИЕВА сурт.

БОЛХ ТОАБАРА

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» КПСС ЦК баьча соцам тIа керттера дош къахьегама овсарле лакхъяра, общественни производства эффективность лакхъяра, къахьегам кIезигагIа дIабахийтарцеи бедала материалий а, энергетически кхоачамий а кхомбарцеи айяра беррига къахьегамхой оарцагIбоахилга да. Цу хьахъехьа къамаьл хилар укх деношка хиннача мехкдаьттахимически промышленноста болхлой профсоюза обкома аргIанарча яхлагIча пленуме.

Докладчикаша — «Грознефть» объединене керттерча инженера нов. Стадниковеи «Грознефтехимзаводы» объединене керттерча инженера нов. Серовеи — производства торонех пайда эцаран экономе режимех еш йолча ерригсоюзни общественни хьажаре болхлоша, инженерно - техническа болхлоша, гIулакхерча наха хьинаре дакъа лоацаш хиларах дийцар. Цу объединеней предприятешка 20 бIаь совгIа саг ва хьажаре дакъа лоацаш, цар еннай йиъ эзарнел тIех маьхера предложени, царех 3200 юкъеяхьаро баь пайда 5.666 эзар сом да.

Общественни хьажара юххьанна яьча итогаша хьахьокх, — аьлар докладчикаша, — из болх кхычахьарчул дикагIа Грозненски химически комбинате вIаштIехьбаьккха хилар. Укхаза администраце а дирехце а нийса вIаштIехьдаьхад къахьегама хьалаш, къоастадаьд моральнии материальнии лучун боарамаш. Хьажаро торо хилийтар 402 эзар сома маьха тайп-тайпара реагенташ, Iы, электроэнерги кхое. Шекински эксперимент юкъейоалаяро 16 процент лаккйир къахьегама овсарле. Кердадар лахара, кхоачамех пайда эцара, доллача хIаман кхомбеш рузкъа Iоадара тIехь цIенхаштта балхаш ду А. Шериповa, Ленина цIерагIча, кхыча заводашка а.

ХIаьта а докладчикашеи пленуме къамаьлаш даьрашеи белгал мадаккхара, дуккхача предприятешка дика вIащтIехьдаьккхадац общественни хьажар. Цу хьакъехьа къамаьлаш дир «Октябрьнефть» НГДУ промыслови комитета председателa нов. Короткова, «Грознефтегеофизика» треста моттигерча комитета председателa нов. Дорошенкос, «Малгобекнефть» НГДУ промыслови комитета председателa нов Тебоева, кхычар. Цар белгалдаьккхар предприятешка боахама расчета методаш, къаьст-къаьстача коллективий болхлой, специалистий лицевой счеташ юкъекхувлилга, хIара операцега дIалодар лохделга, кхыдараш дицдаь хилар.

Дийцача дешагIа боаггIаш бола соцам тIанийцар профсоюза обкома пленумо.

С. ЧУХАРЕНКО,
тха штате воаца корр.

НОВАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

ДIаяхача пятилетке дика къахьегар «Грознефть» объединене рационализаторашеи изобретателашеи, тIайийца социалистически декхараш тIеххоачашдир. Хьинаре къахьегаш ба уж нийслагIча пятилетке а. ДIабахача бархI бетта цар еннача 2000 рационализаторски предложенех 1505 балха юкъе а йиха. 3 миллион сома пайда баьб. Ер шу доладелча, денз цу гIулакха юкъе дакъа лаьцад 1700 авторо.

Бурув деттара балхий МалгIабика управлене № 891 скважинана бурув тохаш 2490 метр бурув кIоаргденнача хана хьовзам хилар: Iочу оттае езаш яр 10 дюймови колонна. Из диаметр йола турбаш объединене балашка яцар.

Дуккхача хана колонна ца хилар бахьан долаш болх сацара кхерам тIаэттар, ствол метта лоаттаяра доккха зе де а, ха йоае а езаргьяр.

Автораша Темираев Сослан Акеровича (бурув тохара балхий управлене начальник), Бухаров Геннадий Степановича (керттера инженер), Вильцинг Павел Карловича (керттера геолог) технологи кийчйир 10 дюймови колонна Iочу а ца йохийташ дIахо а бурув тохара. Из предложени балха юкъейоалаяро торо хилийтар обсадни турбаш, кхыйола материалаш, транспорт кхое. Цунах боала пайда — 92 эзар сом.

Мирошниченко Юрий Прокофьевича, Фунтиков Виктор Захаровича, Бородин Владимир Яковлевича капитальни ремонта балхаш кIезигдеш йолча скважинашкарча забояшка уттае оборудовани хьаяра способ къейоалайир. Цо шера 171 эзар сома пайда бу.

Бурув деттара балхий Карабулакски управлене инженераща А. М. Захарова, В. Н. Калинина, А. П. Лазарева буровой лебедкана тIа тхов тиллара йолча конструкце предложени елар. Из бахьан долаш сиаделар буровой хьалъелга, кхойир хьун материалаш, конструкци дукхагIа пайда аца йиш йолаш хилафах.

«Малгобекнефть» управлене дикагIбола рационализатораш ба лаьттана кIаларча ремонта мастер М. М. Монахов, механик Ф. Д. Дворовчиков, электромонтер П. Ф. Иващенко, кхыбараш.

Изобретательстваи рационализацеи дакъе дика толамаш дахарах, мамогта дукхагIа изобретенеши рацпредложенеши ялара а уж балха юкъеяхьара а смотра хьалаш кхоачашдарах СССР мехкдаьтта промышленноста министерства совгIаташ делар: «Грознефть» объединенена 1500 сом. «Октябрьнефть» мехкдаьттеи гази йоаккхача управленена — 500 сом. «СевКавНИПИнефть» — 400 сом.

«Грознефть» объединене рационализаторашеи изобретателашеи шоашкара доаггIа дакъа лоацаргда Сийлахь-боккхача Октябра сийленца накъабахара.

И. АЛЕКСЕЕВ.

АВТОМАТИКАЦА ТАЙНА...

Грозненски производственно - товарни контора № 2 йолча цехе коммунист Г. А. Назаров керте латтача йиълагIча участка коллектив социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа дукха ха я.

— Яхье котваьннача луш йола карара - кара тела цIе вымпел дилла а тхоашта хилийта гIерт тхо, — йоах партгруппорга А. Ф. Кондюкова. «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга тоадарах» бола КПСС ЦК соцам бувцаш, Сийлахь - боккхача Октябра 54 шу дизара сийна кхы а лакхагIа дола социалистически декхараш тIайийцар участка коллективо. Еррига предприяте коллективо шера план 29 декабрей цехаша 28 декабрей планаш кхоачашъе лаьрхIа дале, тха участка дош деннад из 25 декабре кхоачашъе.

ПТК шера йола задани йоккха йолга а ховш, шера план ханал хьалха кхоачашъе мишта вIаштIехьдаргда шун, аьнна аз хаьттача, участка начальника жоп делар:

— Из вIаштIехьдаргда эггара кьалха участка еррига коллектив ший низ ца кхобеш къахьега безам болаш хилабагIа. ШоллагIа, тха болхлоех ахаш коммунистически къахьегама ударникаш ба. ХIаьта хIара кхоалагIвола болхло коммунист ва. ХIаьта уж берригаш а производстве хьалха латтараши новаторашa ба. КхоалагIа-дале тха участок техникаца дика Iалашъяь я. Цо йиш хулийт тхога резервуар кайчъярей на режимагIа болх бе йолаялийтарей ха шозза лоацъе. Цул совгIа операторашта аттагIа да приборашка, насосашка, кхыча оборудованега хьежа. ХIаьта продукци дикагIа хьаюлу, бедал, кийча продукташ, энергоресурсаш кхое йиш хул. Уж дерригa кьокхамаш лоархIаме да социалистически яхьа. Установка технологически режимага хьожаш йолча автоматически систeма болх мишта бу хьахьокх цо.

Насосаш, бустама аппаратура, компоненташ йола резерваш вIашагIъэю аппараташ, къаьст-къаьстача моттигашка я. ХIаьта а управлене пульта тIара хьажа а хувца а йиш я царех моллагIчо беш бола болх. Системаш хьож программа заданеш мишта кхоачашъю, резервуар хьалйизача белгало ю, процесс соца а йиш.

Аппаратне ши автоматически система бIаргаяйра сона. Царех цаI мара болх беш яцар.

— Из шоллагIа йола цифровой система хIанз миштай хьожаш тохкаш я. — йоах нов. Назарова. Из геттара дика болх беш я. Касталашха лоалахарча участке дIалургъя из. Цу дийнахь апаратне, дежурнеш бар Мария Фроловна Клименоки Лидия Александровна Кривоносовеи. Механизмашеи оборудованеи болх мишта бу дIахойт цар ше мадарра участка начальникага. Предприятей курсашка Iомабенна болх бу дукха ха йоацаш бале а, болх дика бовз царна.

Уж балха тIа баьхкача юкъе царна новкъостал деш хилар участка начальник Назаров, техник Кандюков, опыт йола Пустовойтов. Царех тIеххьарчоа болх дика барах Къахьегама Цеча Байракха орден еннай.

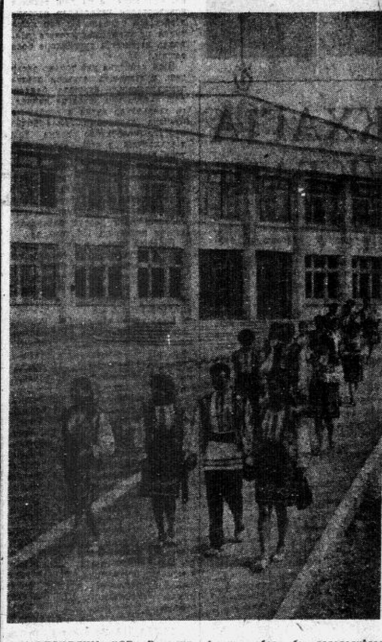
ВIаши новкъостал дар, эшача оарцагIвалар укхаза оамал а хинна дIаэттад. Участке венача хана тайп-тайпара балхаш деш вар Такаев Абуязит, цхьаккха говзал яцар цун. Слесара говзал Iомае новкъостал дир цунна. ХIанз 4 разряд а йолаш ремонтни группе болх беш ва из. Раьза ва ший балха Абуязит, алапи а дика да цун.

Укхаза дукха ха йоацаш юкъейоалаяьй автоматически задвижкаш. Участка начальника хьалхекхар сога задвижкаша болх мишта бу. Цул тIехьагIа хьахьекхар сога Iанна мишта кийчлу.

Тхо участкага хьежа даьлча, начальника хьатIабаьхкар нах. Уж бар йиълагIча участкаца яхь лоаттаю кхоалагIча участка болхлой.

— ХIанз Iоттараш е болалургба. — йоах Григорий Аристарховича. — Хьайна ма хой хьона, яхь ма йий ер...

В. ЛАВРИНЕНКО.

МОЛДАВСКИ ССР. Резински района «Вяца ноуэ» яхача колхозо хIара шерв культурно-бытовойи производственнии помещенеш хьалъяра 200 эзар сом гаргга ахча къоастаду. ХIанз хьалъеш я книжкай магазин, аптека, торгови центр, специалисташта чубаха цIенош, хьайбаш леладерий городок. Дукха ха йоацаш болх бе доладалийтад юрта культура ЦIа, цу чу я читальни зал йола библиотека, шера формат йола кинотеатр, художественни самодеятельноста дола цIенош.

СУРТА ТIА: культура керда ЦIа.

Е. ДРАЙШНЕРА сурт.

ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМЦА ХЬАЛКХЕБЕРГБА

Советски нах тIабийрзaа коммунизм хьалъеш боахкача хана хьалкхувш йоагIача тIехьенна марксистско - ленински кхетам балар, уж коммунистически идеалашта мутIахьа болаш хьалкхебар лоархIаме гIулакх да.

Парте ший тешаме гIонна лоархI ленински комсомолах, из парте резерв я. Царех дикагIбараш ший мутIарашка чуийбу парте. Цунга хьежжа доккхий да комсомолана хьалхашка латта декхараш а. Уж да парте решенеш наха шерра дIайовзийтар, пахалдаш буржуазни идеологена дуъхьал къовсам лоаттабар.

Таханарча дено дIалех къоначарца беш бола идейно-кхетама болх кхы а лакхбелга, цар революционни кхетам чIоагIбелга. Цу даьхье Iалаьмате дукха де дезаш ба комсомольски политдешара система болхлой.

Комсомольски организацей керттера декхар да укх керлача шера шоай дешара дикал лакхъелга, цунах боала пайда бизза хьаапилга.

КПСС XXIV съезде белгал мадаккхара лакха хила беза къоначар политически дешара чулоацам а. Творчески Iомае еза марксизм - ленинизм. КПСС политика шерра дIайовзийтара даим теркам тIа а ухийташ. Къонабараш кхебара В. И. Ленина балхаш, парте документаш ларде а лувцаш вIаштIехьйоаккхаргья оаха дешара процесс.

1971 — 72 дешара шу кургIа КПСС XXIV съезда документаши материалаши шерра Iомаю шу. Тха районера комсомола комитеташ чIоагIа кийчъеннай керлача дешара шерā. Бехктокхаме гIулакхаш да цар политкружокаш вIашагIйохкача хана дахьраш. Политкружокий ладувгIархой дешарей политически боарам миштаб хьожаш дукха болх баьб юххьаннарча комсомольски организацей секретараша.

Тха районе болх бешше а сайрийнарча школашка дешаш 80 комсомолец ва, хIаьта вузашкеи техникумашкеи заочно дешаш 65. Цига уж дешаш хиннабар аьнна политдешарах мукъабалац уж. Иштта идейни боарам лакхбе безаш ба колхозни производстве къахьегаш бола мехкарийи кагий нахи а.

Районе болх беш хургья тайп-тайпара политически дешара 17 кружок. Цу кружокашка еча политически дешара занятешка хургва 315 саг, царех 270 комсомолец а волаш. Соахк хиннначул дукхагIа хургья «Кругозор» яха кружокаш. Укх шера керда хьайийлла я «Ленина биографи» Iомаю кружок а.

КПСС XXIV съезда решенеш тIа чIоагIа теркам тIаозаш дувц беррига къахьегамхой экономически дийша хила безарах. Экономически знанеш Iомаеш районе хургва 114 саг. Цу гIулакха вIашагIъеллай районе «Социалистически экономика лардаш» яха ялх кружок.

Политдешара бехктокхам пропагандисташта тIалатт. Тха 17 пропагандистех 8 коммунист ва, вожаш комсомольцаш ба. ДуккхагIа бола пропагандисташ лакхера образовани йолаши шоай балхах дика кхеташи ба.

С. ИГНАТЬЕВА,
ВЛКСМ Шелковской райкома секретарь.

Керда торонаш лех

«Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо шерра социалистически яхь йоаржаьй сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 54 шу дузача денна сийленца накъаяхара. «Социалистически яхь вIаштIехьйаккхар дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам дог раьза хинна тIанийцар цеха болхлоша. Цудухьа шоай торонех бизза пайда ийбу болхлоша. Дика да цеха коллективо доаха къахьегама толамаш. Ийс бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. ПланагIа 26 скважинана капитальни ремонт е езача ремонт яьраш 28 скважина я.

Из иштта дале а цхьадола кхоачамбоацараш нийслу тха балха тIа. Уж ца хилча кхы а дикагIа хила йиш яр тха толамаш. Балха ханах 82,2 процент мара пайда ийцабац цеха болхлоша. Цун керттера бахьан да организационни технически гIулакхаш чакхдоахача дукха балха ха зехьа йоаеш хилар. Цементировочни агрегаташ ца хилар бахьан долаш 1112 сахьат, скважинашта эша лоабата маркхал хьатIакххахьа автоцистернаш ца хиларах 400 сахьат, болхлой ца тоъарах 700 совгIа сахьат, тампонажни цемент ца хиларах 500 сахьат ха зехьа йоаяьй оаха укх шера.

Сентябрь бетта къаьстта дика къахьегама толамаш даьхад цеха коллективо. Капитальни ремонт а яь кийчъяьй цо кхо скважина. Цу бетта къаьстта дика къахьийгар С. Д. Панфилов, В. И. Воробьев керте латтача ремонтникий бригадаша. Цар капитальни ремонт яьча шин скважинас дийнахьа буси луш долча мехкдаьтта боарам 125 тоннага кхаьчар. Мастера В. П. Суходолова кулгалдеча бригадас ханал 8 сахьат хьалха чакхъяьккхар ше скважинана еш йола ремонт. Цул тIехьагIа цу скважинас дийнахьа буси 100 тонн мехкдаьтта дала доладир.

Иштта къахьегача тха цеха коллективана массехказа хьалхара моттиг хьожаяьй укх шера. ХIаьта хьалхарча квартале даьхача къахьегама толамий итогаш яьчул тIехьагIа тха цеха коллективана «Сунжанефть» НГДУ управлене карара-кара тела ЦIе байракхи ахчан премии елар. ШоллагIча квартале еррига управлене хьалхара моттиг яьккхар мастера Баев Виктора кулгалдеча бригада. Сентябрь бетта шера план кхоачашъяьй цо. Металл, кхыйола материлаш кхояра тIехьа а чIоагIа къовсам лоаттабу цеха болхлоша. Масала, № 52 йолча скважинера шоллагIа пайда эца йиш йолаш 340 метр 6 дюймови обсадни турбаш яьхай цо.

Уж къахьегама толамаш доахача дика болх барца белгалъяьнна я И. Мельдзихов, И. Карагачев, И. Хирьянов, В. Кипятков керте латта сменаш.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара а чIоагIа къовсам лоаттабу цеха коллективо. ХIанзлехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай 49 болхлочоа, В. И. Вильнов керте латтача бригадана.

Октябра дезача цIейна сийленца накъабахара хIара болхлочо къаьст-къаьста социалистически декхараш тIайийцад.

В. ВОЛОДИН,
«Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха вокхагIвола геолог.

РАЦИОНАЛИЗАТОРАША ПРОИЗВОДСТВАНА

Производства эффективность дегIаккхвлара керттера фактор я къахьегама овсарле лаккхъялар. Из лоархIаме гIулакх кхоачашдеча доккха дакъа лоац ВОИР, НТО, ТС (технически Совет) творчески организацеша.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъярца дувзаденна укх шера холуш тоабеннаб маькх еча комбината рационализаторий болх. Творчески дикагIа къахьега баьннаб рационализатораш. Из хьахьокх укх масала. Байнача ийс бетта 3,2 эзар сом экономически эффективность йола 12 рационализаторски предложени балха юкъейихьай.

Комбинате дикагIа бола рационализатораш лоархIаш ба вафлеш еча цеха слесарь Н. С. Коротин, слесараш Л. К. Бабич, С. Г. Петушков, токарь А. И. Долбилин, пишкашка хьежар Ходашев Салман, комбината керттера механик Ф. Ф. Рыбалкин. Укх шера кийч а яь массехк лоархIаме рационализаторски предложени производствана юкъейоалаяьй цар. Аракхеца продукци дикагIа хилийтарай къахьегама овсарле лакхъярай хетаяь я уж. Масала, хьалхагIа пишк тоае езаш хилча, из шелъялрга хьежаш 24 сахьат дакхха дезар. Цу гIулакха уйла йир Ходашев Салмана. Цо кийчъяь рационализаторски предложени балха юкъейоалаярах нийсса ах ха лоацъеннай. Из бахьан долаш болх дикка аттача а боалаш производствана 700 сом пайда хул. ХIаьта слесара Н. С. Коротина юкъедоаладаьча кердачох хеда а еш вафлеш кийчъеча машена сухал 30 процент лакхъеннай. Цо шера продукци аракхецаш хьакъеста отходаш 25 процент кIезигьялийтай. Лоацца аьлча цу кердачо производствана луш бола пайда 920 сом да.

Вагонашка хьалена хьоар транспортировка еча талхаргдоапаш дIаоттаде складе дIачуахийтара комплексни механизаци ечара «готтига моттиг» дIа па йоаккхалуш дукха ха яьккхар. Из яр хьоар Iолехкача отделене участок. Слесара Л. К. Бабичеи керттерча механика Ф. Ф. Рыбалкинеи дIатIа-хьатIа ехка транспортер вIашагIъеллар. Из изобретени балха юкъейихьачул тIехьагIа пхьадола хала балхаш де дийзанзар, хIаьта цу участка къахьегама овсарле 20 процент лакх а луш 1100 сом кходе вIаштIехьдоал.

Токара А. И. Долбилина ер шу доладелча денз кийч а яь балха юкъейихьай 5 рационализаторски предложени. Цул совгIа рационализатораша хьачутела предложенеш производствана юкъекхахьара вIашагIъеллача Совета член волча цо уж предложенеш ешхара, авторий иллеш чакхъяхара доккха гIо ду.

Комбината коллективо производственни программа толамца кхоачашъеча дизза дакъа лоац рационализатораша. Ийс бетта задани ханал 3 ди хьалха кхоачаш а еш планал совгIа 77 эзар сома маьха продукцена реализаци яьй. ХIаьта цу юкъа къахьегама овсарле лакхъяра задани 8 процент тIеххоачашъяьй.

Октябрьски революце 54 шу луза ди тIакхачалехьа шоай сменни нормаш даим тIеххоачаш а еш кхы а массехк рационализаторски предложени балха юкъейоалае йийна дош деннад рационализатораша. ХIаьта из цар дика кхоачаш а ду.

А. ТАРАКАНОВ,
Грозненски маьхк еча комбината производственно - технически отдела начальник.

КАРАГIДАЬННАРИ ДЕ ДЕЗАРИ

Кердача пятилетка хьалхарча укх шера цIаккха ца даьххача бесса дика толамаш доах Шаьла района «Автуринский» совхоза хьайбаш леладераша.

ВорхI шу да совхоз вIашагIъелла. Цу юкъа укх шера духхьашха дикача хьале долаш Iаьгара даьннад хьайбаш. Укх шера хьалхарча ялх бетта хIара ди массаза доал дозал тIадетталуш хьа а даьхкад уж. ХIанзарча итогашка хьежача къаьгта гуш да кхоалагIча квартале даьха толамаш кхы а лакхагIа долга.

Шура дукхагIа хилийтара эггара хьалха оарцагIбаьннараш ба совхозе хьалха латта доярказ. Масала, царех ба ЦIеча Байракха орден сина пхелагIча отделенера Вахабова Баки, цу отделенера доярка Элдарова Iайна, кхоалагIча отделенера Хусиханова Умани, кхыбараш. Шера план 2100 килограмм йолча Б. Вахабовас ялх бетта шийи группера хIара Iаттагара яьккхар 2019 килограмм, хIаьта иштта план йолча Эльдарова Iайнас — 1900 килограмм, 1900 килограмм план йолча Хусиханова Умане — 1860 килограмм. Дукха ха я цар планал совгIа шура йоаккха. Уж санна бола доярказ кхы а дукха ба боахаме.

Совхоза кулгалхой а, специалисташ а дог тийша ба планагIа юкъера лаьрхIача 1800 килограмм яккха езача 2100 килограммага кхоачаш хIара Iаттагара шура йоаккхаргхиларах. Иштта хIара Iатта сих 1675 килограмм шура паччахьалкхенга йохка езача йохкаргья 1900 килограмм.

Дулха план кхоачашъяра а тIехьюсаш яц совхоз. Хьалхарча ах шера паччахьалкхенна 780 центнер дулх дала дезаш бар хьайбаш леладераш. БIаь центнер дукхагIа дулх а луш кхоачашйир из план. ПланагIа 1750 центнер дала дезача шу чакхдоалаш 2000 центнерал кIезигагIа доацаш из дIадала дерхI цар. Уж толамаш доахача а боккхача лоархIаме ба лакха говзал йола къахьегамхой.

Хьайбаш доажадара а, цар дозал совдаккхара а лоамашка дигар уж. Геттара нийса даь гIулакх дар из. Эзар бежан дар лоаман даьгIенашка дажаш. ХIара бежанна дийнахьи буси тIакхета дозал 1200 граммага дIакхоачадир царга хьожаш болча Солтаниев Зайндеи Мацаев Шаранеи, хIаьта Солтмурадов Адама — 1100 граммага. Бежа Iушта юкъе кхетама болх бара, социалистически яхь шерагIа йоаржаяра чIоагIа къахьийгар совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Социалистически яхье котбаьннараштa тел Сийлен грамоташ, ахчан премеш.

Духхьал хьалхарча ялх бетта Сийлен грамоташ яларца белгалваьккхар итт саг, доярказта а скотникашта а енна преми 1000 сом да.

Масала, кхоалагIча отделене шурий-товарни ферма бригада бригадира Абубакаров Iимрана бетта доагIа алапи миссел премийелар, хIаьта пхелагIча отделене хьайбаш леладерий коллективана совгIата елар телевизор.

Мишта кийчо ю совхозе хьайбаш Iаьгара дахара? Сентябрь бутт болалуш доахан Iай чулоаттадергдола моттигаш тоаяь ялар шоллагIча а, кхоалагIча а отделеней фермашка. Укх деношка уж кийча хургйолаш я кхыча отделенешка а.

Совхозе хIанз а Iалашъяь яьнаяц йол. Бакъда диазлагIа люцерна хьакха йолаяьй. Из хьекха яьлча кхоачашхургья йол Iалашъяра план. ПланагIа доагIачул 800 тонн дукхагIа Iалашдаьд ча.

8000 тонн силос латтагIа йолла езаш ба совхоза къахьегамхой. ХIанз тIеххьара хьажкIаш хьекха баьлча из хургья 8500 тонн.

— Мел эша концентраташ йолаш я тхога, — йоах совхоза директора нов. Ахмиева.

ХьатIадоагIача шера доакъара база кхы а чIоагIъяра лард йоллаш ба укхаза. Доакъара лаьрхIа дIабувргба 200 гектар мукх, бIаь гектар гурахь дув рожь, 150 гектар викаца алаь кIа, иштта горох. БIаьстан юхье дIаюврг ья ялатаца эяь а, цIена а горох. Диазза хьокхаргья уж культураш. Шортта белок а, витаминаш а шийца йола доакъар Iалашдеторо хилуйтаргья цар.

— Лакхе белгалдаькха толамаш доахача халонаш нийсъеннаяц аьлча бакъхургдац. ХIанз а йолаш я уж. Совхоза шийи низаца хьалъеш я хьайбай комплекс. БархI бIаь бежана, биъ бIаь Iатта изаал Iаьсашта лаьрхIа помещенеш я комплекса чуйоагIаш. Укх шера октябрь бетта хьалъе езаш я ши бIаь Iаттай ши бIаь Iесилгаи лаьрхIа йола комплекса хьалхара аргIа.

Пенаш хьалдетта, канализаци яь яьнай цу помещенешта, механизаци яра эша хIамаш а Iалашъяьй. Бакъда, из болх тIехьатет 160 кубометр аьшкабетонни плиташ ца хиларо. Юртбоахама Министерства капитальни гIишлошъяра отдело сихо е еза совхоз эшача плиташца, цементаца Iалашъяра. Из новкъостал чIоагIа эш царна.

Шоай аргIагIа совхоза хьайбаш леладераша дош лу хьайбай боахам дегIабоалабара низ ца кхобеш къахьега.

П. НОВАКОВ.

ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ СЛЕТ

Укх деношка главпочтампта цIеношка коммунистически къахьегама тIехьарча боламе хьалха латтарий республикански слет хилар. ИйслагIча пятилетка хьалхарча шера тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара яхье баьннарий де дезарех доклад йир бувзама производственно - технически управлене начальника Хаит Абрам Захаровича.

— Укх шера, — аьлар докладчика, — бувзама узлай дукха коллективаша, къаьстта а МалгIабика, Гудермеса, Грозненски радиотрансляционни узлаша низ ца кхобеш къахьегаш тIеххоачашду тIаийца доккхий социалистически декхараш, наха гIулакх дела тоаду.

«Социалистически яхьа кулгалдар тоадарах» бола КПСС ЦК Соцам кхоачаш а беш яхь лелаеча нийслуш дола кхоачамбоацараш лоацшача хана дIадаха декхарийла я хIара коллектив. Цо шера план ханал хьалха кхоачашъен Октябрьски цIейна къахьегама толамаща накъадахен торо хулийтаргья. Коммунистически къахьегама тIехьара болам шерагIа боаржабе беза.

Бувзама производственно - технически управленеи профсоюза обкомои КПСС ЦК Соцам керте а лоацаш предприятешта юкъе социалистически яхь лелаяра керда хьалаш белгалдаьхад, котало яьккхачоа карара кара тела ЦIе байракхи ахчан премии лолга оттадаьд. Цул совгIа шоай профессех яхье дикагIйола моттигаш яьхача 10 сага 100—150 сом преми лургья.

Пренеех къамаьлаш дир 16 сага. Цар дийцар шоай балха толамехи кхоачамбоацарехи.

Слете дакъа лоацаш хиннараша бахача наха гIулакх делга тоадара, коммунистически къахьегама болама тIехьара яхь шерагIа йоаржаяра, шера план ханал хьалха кхоачашъяраи Октябрьски цIей къахьегама совгIаташца дездаран тIахьийхар республика бувзама болхлой.

Слет чакхйоаллаш бувзама производственно - технически управлене кулгалхойи профсоюза обкома Президиумеи цIерагIа нов. Хаита Сийлен грамоташи ахчан премеши елар дукхачарна. Царех ба Советски района бувзама управлене почтальон Ахмадова, Грозненски АТС монтер Ахматханова, МалгIабика бувзама отделене начальник Галкина, Грозненски телеграфни станце телеграфист Безлосюк, Шаьла бувзама узела почтальон Ибрагимов, Наурски бувзама узела йоккхагIйола телеграфистка Литвинова, кхыбараш.

Н. СЕРГЕЕВ.

ЯЛАТАШ ЛАЗАРАХ ЛОРАДЕ ДЕЗА

Укх пятилетка хьалхарча шера вай республика колхозашеи совхозашеи во толам баккханзар гурахь дув ялаташ кхедеча. ХIара гектара тIара юккъера лаьрхIача из даьлар 21,8 центнер. ДIадахача шерарчул цхьа центнер дукхагIа да из.

Иштта дале а белгал ца даьккхача далац боахамий торонашка хьежача из кIезига долга. Харц хургдац хIара гектара тIара 25 центнерал кIезигагIа ялат чу ца эца цар торо йолга. БоагIача боарамагIа ялат ца далара бахьан массехк да. Эггара хьалхардар — лаьтанца деча балхий культура лоха хилар, шоллагIа — дIадувш дола фу лакхдара дикал йолаш ца хилар, кхоалагIа—царна эша балхаш дар ший ханнахьа чакх ца дахар.

Ховш ма хиллара, дукккхача шерий практико хьахьокх ялата хьувкъам лакхбалийтара ца дойташ из чуэцари царна садоаллача хIамашка а лазарашка а зе ца дайтари долга. Республика балансе керттерча даькъе ка бола ялат йоккха моттиг дIалоацаш долга а ховш цун хьувкъам лакха хилийтара къовсам лоаттабе безилга шеко йолаш дац. Хала хете а ала деза «Жужелица» яхача чоапалгаша, дехкаша, цу тайппарча кхыча садоахкача хIамаша, бIехача мозаша, овлеина хулача тайп-тайпарча нIанаша хьувкъам айбара новкъарле еш вай республике дукха моттигаш нийслулга. Ялата жужелица геттара чIоагIа зе ду, цкъаза из деррига довш а хул. Укх шера бIаьстан юкъе жужелица летар Грозненски района боахамий 2000 гектара тIарча ялата, хIаьта Сунженски районе 1900 гектара тIа. Цу чоапалго дохадир Надтеречни, Наурски, кхы цхьацайолча районашкара къаьст-къаьста кхаш.

Масала, жужелица хилар бахьан долаш ялат тIа ца довлаш диса Грозненски шурий совхозера 154 гектари «Старо-Юртовский» совхозера 67 гектари кхаш юха ахa а аьха культураш дIае езаш хилар.

ХIана хул ялаташта лазараш? Агротехнически бокъонаш Iелхаярца хул уж. Масала, 1970 шера «Надтеречни» чхьагIар дояккхача совхозе юха дIаде дезаш хилар 190 гектар кха. ХIара квадратни метра тIа 60 личинка корайир гурахь дийнача ялата юкъера. Кхаь шера вIаштта дIадийнадар цу тIа гурахь дув ялат. Иштта хиннадецаре, хургьяцар кхай тIа дукха жужелицай личинкаш.

Севооборот нийса лелаяра во йоаххо ю МалгIабика района «Ингушский», Грозненски района «Загорский» совхозашка, Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе. Кхаь шера а, кхы гIех йолча хана а дIаюв цига цхьан тайпара культураш. Укх гурахь кхаш тохкаш даьча балхаша юха а хьахьокх жужелица зе ле тарлуга. «Загорский» совхозе 132 гектар латта техкача хIара квадратни метра тIа корайир 18 жужелица чоапилг, 120 гектара тIа — 8, 163 гектара тIа — 4. Иштта жужелица фу тесса да Грозненски района Ленина цIерагIча колхозера 270 гектар хулаш дола ши кха. Юккъера лаьрхIача квадратни метра тIа 7 личинка кхоач укхаза, хIаьта № 2 йолча шурийн баьцадаарийн совхоза кхашка ихьацайолча моттигашка ткъаьннега дIакхоач уж.

Чоапалгаш латаро доккха зе делга кхета а даь гIатеIIа къовсам лоаттабе декхарийла ба лакхе вай белгалдаьхача боахамий кулгалхой, специалисташ, механизатораш, беррига къахьегамхой. Жужелицаца къовсам лоаттабе йиш я агротехнически методашца. Вай республике да лаьтанца деча балхий культура лакха хиларца ялатах жужелица цIенъяь дIаяьнна боахамаш.

1960 шера «Горячеисточненский» совхозера деррига кхаш чоапалг лета дар. Севооборот, ах-пара юкъе кхахьарца а, цхьан шера йийна культура вокх шера кхашка дIа ца ерах а цхьаккха зе дергдоацача боарам тIа йоаляйир чоапалгаш.

Ялата жужелицаца къовсам лоаттабара данза даргдоацар да гурахь дувча ялата кхаш кийчделга нийса леладар. Дукха еб жужелица оасар гIадолча кхай тIа, цу тIа «падялица» яха буц хуле геттара сиха а ебаш.

Шоашкара хьоккхам луш я чоапалгашца лоаттабу къовсам дика лелабу Грозненски района 1 Мая цIерагIара, Сунженски района Кирова цIерагIара колхозаш. Царна гучадаьннад ах-пара цкъа культиваци яьккхача 50 процент личинкаш йовлга, хIаьта шозза — кхозза цунна дика обработка йойя уж кIезиглу 90—95 процент.

Доккха зе ду ялаташта овлашта хулача а, «мучнистая роса» оалача лорддашта хулача а лазараша. Овлашта лазар хинна ялата хьувкъам лохагIа хилар укх шера МалгIабика, Сунженски, Грозненски, Ачхой - Мартана, кхыйолча районашка. Из лазар хилна ялата мергIилг дегI ца дахьаш дус, докьалу. Цу лазаро къаьстта гоIадир ялат Сунженски района «Орджоникидзе» цIерагIча, «Ильича васкеташ» яхача колхозашка, Ачхой - Мартана «Лермонтовский», МалгIабика района «Ингушский» совхозашка.

«Ингушский» совхоза 375 гектар долча лазар кхийттача кхашкара хIара гектара тIара 16 центнер мара ялат даланзар. Цун бахьан а да севооборот юкъе ца йоаллаяр, кхаш чах а юхедисача овлаех а цIен ца дар. Гурахь дув ялат дIадера оаха лаьтта «можамаш» юташ дика кIалтIа ца тохьи аьхачa а хул из лазар. ХIанз а долаш да шоай кхашка оахам во деш дола боахамаш. Дика даьлац оахам «Назрановский», «Экажевский» совхозашка, Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозе, кхычахьа.

Ялаташта лазараш ца хилийтара боккхача лоархIаме да гектара боагIача боарамах фу дIадер. Ялат нийлха хилча мугIараштa юкъе дукхагIа тIайоал зенне йола баьцаш. Иштта хилар из укх шера «Экажевский» совхозе. ХIанз республике дIадувш да гурахь дув ялаташ. Ялаташ леладерий, специалистий декхар да дIадахача шерашка хинна кхоачамбоацараш дIададахар, агротехнически эггара дикагIча хана ялат дIадийна даккхар.

IIаккха мара тешшаме ала йиш яц КПСС XXIV съезда решенеш а, хьалхашка латта декхараш а кхоачашдара лард еллай, аьнна.

М. УРМАНЧИЕВ,
баьцовгIаш лораяра Республикански станце начальник, РСФСР заслуженни агроном.

ДИКАГIА ХЬАЮ ХIАНЗ МАШЕНАШ

Дукха ха йоацаш Старогрозненски автотранспортни конторе кхаьчар керда бульдозер. Из агрегат елар дукккхача хана деиз машинисталла - бульдозеристалла болх беш волча коммунистага Дужик Александр Григорьевичага. Цу кердача машенаца из болх бе волавелар скважинашта капитальни лаьттан кIалхен ремонт еча цеха коллективе. Кердача машенаца тайп-тайпарча объекташка болх беш цхьа юкь яьннача гIолла машиниста гучадаьлар бульдозера кабинерча стрелас балха тIа чIоагIа новкъарле еш хилар. Бульдозеро кIоагаш доахача хана каст-каста зIанараш хедаеш моттигаш нийслора, из бахьан долаш болх ца беш дукха ха йоаккхар машена.

Кхоачамбоацар дIадаккхара машиниста лоархIаме рационализаторски предложени елар — кабина чура стрела тIехьашка яьккхар. Цох боккха пайда баьлар производствана.

А. КРАВЦОВ.

ДОНЕЦК. «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоададарах» бола КПСС ЦК Соцам тахан донецки шахташка, заводашка, гIишлошъеча политинформатораша еча выступленей, агитаторий беседай керттера тема я.

Соцам чIоагIа могаберех цаI ва мехка промышленносте новаторий болам дIаболабаьрех вола Социалистически Къахьегама Турпал, «Торезантрацит» яхача комбината № 2—43 йолча шахта керттерча инженера гIонча А. Г. Стаханов.

Алексей Григорьевич бассейна шахташка каст-каста хула хьаша ва. Горнякашца ше къамаьл деш цо дувц эггара хьалхарча пятилеткай шерашка хиннача социалистически яхьах, кховзткъе иттлагIча шерашкарча горнякаша тахан дIахо хьош йолча новаторски традицеех.

СУРТА ТIА: А. Г. Стаханов (юккъера вар) «Торезантрацит» комбината № 2—43 йолча шахтоуправлене къонача горнякашца къамаьл деш ва.

С. ГЕНДЕЛЬМАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАН—ГДР КЪАМАН ЦIЕЙ—РЕСПУБЛИКА ДИ

БОККХА А СИЙ ДОЛА А НИКЪ

ХIара денна ГДР доазон тIа уллача станце — Франкфурт-на-Одере кхоач, юкъера лаьрхIача а Советски Союзера мухь бахьаш йоагIа 25 поезд. Тха республике хьадаь промышленни товараш ийца иштта составаш дIа а йода.

ДIадахача шера ГДР арахьарча торговле оборот ерригa а 39,6 миллиард марка мах болаш хилар, царех 26,7 миллиард мах бола торговли СЭВ мехкашка кхьчар. Республиканеи СССР-ан юкъера товарооборот 1950 шера хинначунца нийсйича йийттазза лакхьеннай, йоккхача цифрага — 15,5 миллиард маркага а кхоачаш.

ГДР экономика ткъаь диъ шера толамца дегIаахар Советски Союзацеи кхыча вежарашха долча мехкашцеи вIаши айхха леладеча гIулаккхех хьахинна результат я. Социалистически содружества цхьатарра бокъо йолча члена, болхлойи ахархойи эггара хьалха хьахиннача немецки паччахьалкхен къахьегамхоша хьаьйй чIоагIа дегIаена промышленности дукха рузкъа луш бола юрта боахами. Эргадаьха тоа а даь, толамца дегIадоагIа производства традиционни доакъош. хьа а хиннад, хьахулаш а да керда доакъош. Йоккха хими, чIоагIа нийса прибораш хьаелга, электротехника, электроника, кемаш делга, еза йоккха а текстильни а машенаш хьаелга, промышленноста кхыдола доакъош эффективно дегIаахар — из ГДР-е боахам лелабара социалистически система толашагIа хилара деш дола кхы цхьаькха а тешал да. Нагахьа санна 1949 шера республика къаман доход 22,3 миллиард сом мара хиннаеце, 1970 шера 108,3 миллиард сомага кхоачаш лакхъелар из. «Социалистически Германски Демократически Республикас боккха а сий дола а никъ баьб. Из хьахилара, дIаяхача заман низех из хьакъастара процесс атта яцар. Социализм хьалъеш йоаккха моллагIа а рубеж реваншистайцеи империалистайцеи тIом а беш, ира къовсам а лоаттабеш йоаккх», — иштта дийцар СЕПГ VIII-ча съезде ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева немецки коммунисташа хьалхе а лелаеш керда общество хьаеча ГДР къахьегамхоша даьха толамаш.

СЕПГ VIII-ча съездо итогаш йир республика экономически политически дегIаахара, кхоаченна йола перспективаш белгальяьхар. Производствана интенсификаци яра чотах лакхлургья цун экономически потенциал, тIаккха лакхлургба халкъа вахара, материальни культурни боарам а.

Укх гаргарча шерашка дIахо а вIаши гарга гIоргья ГДР-ей СЭВ кхыча мехкийи экономикаш. Иштта гаргаахара хаьдда йола перспективаш белгальяьхай СЭВ членаш долча мехкаша вIаши леладу гIулакхаш дIахо а кIоаргдалареи эргадаьха тоадареи, хIаьта иштта социалистически экономически интеграци дегIайоалаяра хьакъехьа СЭВ XXV-ча сессе тIаийцача Комплексни программа тIа.

Из программа кхоачашъеш, Совета юкъе дакъалоацача паччахьалкхений, царца цхьана ГДР-ей СССР-ей а, шерра пайда эца йиш хургья пайдане дукккхача шерашка вIаши леладаьча гIулакхий кIезига йоацача опытах. Ткъо шу хьалха Советски Союзаи Германски Демократически Республиканеи юкъе йир эггара хьалхара вIаши Iилма-технически гIулакхаш леладарах йола соглашени. Цо юхь дIайолайир дукккхача ханарча планагIа йолча, эггара тIех беркат долаш йолча шин мехка кооперацe. къаьстта аьлча из гучаьлар цхьана керда технологии Iилма документацеи оттаеча, дукха йола изделеш хьаеча. Промышленни производства, техника, Iилма даькъера ГДР-ей СССР-ей кооперационни бувзамаш хIанз 40 гаргга йолча правительствашта юкъерча соглашенешка да.

Шин пачхалкхен 100 сога йолча институто цхьана тохкамаш ду. Цар цхьана беча балхах хьахинна результат я, кердача способагIа полиэтилен хьаеш я. СССР-е хьаь-устанока Лейпцеге а кхычча тIехьарча гуйрйнарча эрмарке дIахьожбеш хилар. Шин балха оьсарлена диллача пунца нийсдуьнен тIа цхьакха а яц. Кхы цхьалкха масал а да — электронни счетно-решающи техника баь болх. Из чоалханера инженерий декхар кхоачашдеча кхаьаш да СЭВ-а кхыча мехкашкара специалисташца а. Болх толамца дIахо-беш ба. Кастаманца, шиъ балхаш ГДР йиш хургья пачхалкхенаша - партнерашта счетно-решающи устройствайи оргтехникаи йоккхий партеш лоаттае. ГДР-ии СССР-ан юкъерча производственаи специализаце хIанз чулоац массехк эзар машенностроене изделии химически продукти.

Социалистически мехкаша вIаши леладеча халкъа боахама планийи Iилманца оттаяь координацеи ларде латтача, кхоане йолча вIаши леладеча гIулакхаша новкъостал ду вай содружества низ дIахо а дегIабоалабара. ХIанз йолаеннача пятилетка шерашка царна юкъера, къаьстта аьлча ГДР-ан — СССР-ан юкъера товараш дIа-юха кхахьийтара боарам цецвоаккхаш лакхлургба. Тха республикае вежарашха болча мехка йохьийтаргья чкъаьрий доахача кемай, машенаькъа дIаюха хьувзача краний, юртбоахама машений, тайп - тайпарча станокий йоккхий партеш. ХIанз зехьа а медицински прибораш еча предприятеша шера дIайохьийт лаборатории оборудоване бIаь совгIа комплект.

Советски Союзера тхога кхоачаргда тепловозаш, текстильни промышленноста эша станокаш, тайп - тайпара цIи йола инструменташ, прокатни станаш, лаьрхIа йола машенаш, тайп-тайпара йола бедал. Iалама ресурсай хьакъехьа къе болча тха мехка вахаре боккха лоархIам болаш да барт бара ларда тIа тхога кхоача советски мехклаьтта, руда, болат, хьекха хьу, боамби, кхыдар.

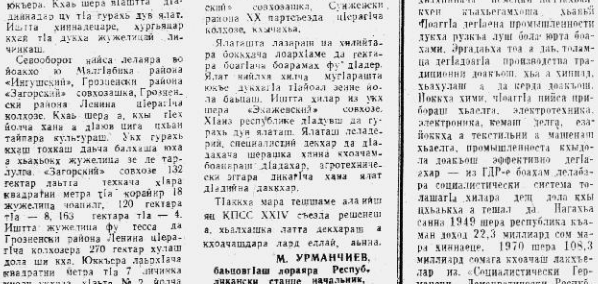
ГДР къахьегамхоша дика кхетаду шоай эггара доккхагIдола классови декхар. Советски Союзеи кхыча мехкий - партнерийи хьакъехьара экспортни декхараш шоай ханнахьеи диззаи кхоачашдар долга. Партийни организацеша хIанз предприятешка дIаболабаьб социалистически экономически интеграце керттерча лостамех бола кхетама болх. Къамаьлаш деча хана белгалдоаккх интеграци толамца чакхъяккхара хIара болхлочо, мастера, инженера хIара денна лоацача даькъо новкъостал деш хилар.

Сага дикадар хилара еча йоахонах, социалистически интернационализма уйланах йиза йола СЕПГ политика чIоагIа Iилмай болхлой коллективашка.

«ГДР ерригa дегIаахара эггара керттера фактер я хадданза шерлуш кIоаргдоалл дола Советски Союзацара бувзамаш», аьнна белгалдаькхар партес VIII-ча съезде ше къамаьл деш СЕПГ ЦК Хьалхарча - секретара Эрих Хонеккера. Вахаро ше цIедахьа а бакъду тха республикай экономически йиача мехкашта шоай экономически проблемаш Октябра некъа хилча мара къехкдулург ца хилар.

Отто — ШОТ,
немецки журналист. (АПН).

Берлин.

7 октябрь Германски Демократически Республикай дIахIоттаеча де да. Социалистически город хьалъяра дикагIа дола визитни картойка а хинна дIахIоттай укх тIехьарча шерашка юха тоаяь Берлина центр.

СУРТА ТIА: Берлинера административни нах чубахе здание.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДукхагIа хургда хий дехка кхаш

КПСС XXIV съезда решенеш тIа белгалдаьккха да кхашка хий дехкилга шерде деза, аьнна. Тха районе 1975 шера хиш дехка латта ткъаь эзар гектарага дIакхоачаргда. Къаьстта боккха лоархIаме да дуга леладу система хьаелларгхилар.

ДIа-юха лелача №№ 6,8 йолча колоннай болхлоша низ а кхобац хина еррига комплекс хьаяь яккхара.

Тха коллективаша доккхий декхараш оттадаьд шоашта хьалхашка. 1973 шера болх бе йолалургья кхоъ Гудермесски дуга леладу система. Шолжа тIа плотина а даь хий хецаргда кхаш тIа. Шинна а коллективо хьинаре къахьег из болх сихагIа чакхбаккхара.

Дика толамаш даьхад цар хIанале а. Хьадаь даьннад ала мегаргда каналаш. 40 километр дIоахал толаш да уж. ХIаьта цу каналаш чура хьадальккха латта 1,5 миллион кубически метр да. Сихъхад хина сунгаш еттила. Цу гIулакха дIахьийтай тхьаь пхийтта эзар кубометр бетонни изделеш. Укх тIехьарча шин шера «Гудермесский» совхозе, «Октябра 40 шу» колхозе 965 гектар кхашка хий дилла. ХIанна а болх бе йоалайийтай хьалхара комплекс. ТIаьш тийхьаз каналашта.

№ 6 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна балха юкъе доалаьлча граждански гIишлош еча комплексни бригадаш белгалъхьаьнна. Из бахьан долаш дикка дегIаденад техникай бизза пайда эшилга.

Къаьстта дика къахьег хина система еча И. Т. Саенко керте латтача скреперистий бригада коллективо а, А. Хусейнов керте латтача бригадера монтажникаша-бетонщикаша а. Денна йоалазанеш 130 процент кхоачашде къахьег электросварщика Н. Тимофеева а, слесара Н. Долженка а, кхычар а. Иштта дика балхаш ду № 8 йолча колонна коллективо а ханал дикка хьалха—ноябрь бетта болх бе йолаялийта лерхI цар Белка яхача хи тIа хьаяь дюккер. Из хьаеча къахьегаш я дика говзанчаш нн. Яногбузови Бадради керте латта бригадаш. Из дюкер еча тIахьожам беш ва инженер - гидротехник Алексей Матвеевич Саламанов. Цул совгIа ПМК-8 механизатораша канал даьккхад синтетически каучук доаккхаргдолча завода тIабодача наькъа кIала гIолла.

«Гудермесский» совхоза хина система тоаеча дика къахьегаш я Исаков Мохьмад керте латта бригада.

Ала деза хина система хьалъяра болх кхы а сихагIа чакхбаргхилар, нагахьа санна гIишлон-материалаш цахаддаш доаттадар. Масала, цемент ца тоъар балха масалIденнад тха болх. Хетаргахь тха организацено материалашта план оттаеча хана тIалат дальннад. Болх тхоъ дийдахь совбувла ба, цун доархIам баьбаш план оттаеча хана. Тхо тешал да мелиорацие а, хина боахама а республиканхьи Министерства тхоашта новкъостал дергхилархь. Кхы цхьалкха а да. Тоъаш яц тхона транспорт, тхона эш дукха автомашенаш.

Лакхе дийца кхоачамбоацараш дале а план кхоачаш ца еш цхьа бугт дIабахийтабаш оаха укх шера. Тха шинна а колоннашта хIана хьалхашка латтача керттера декхарах дозаш дар дIа тIайица социалистически декхараш толамца кхоачашде.

Е. КОВАЛЬ,
№6 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна начальника заместитель.

ЛЕРТТIА КИЙЧЪЕ КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕШ

Вай республике ялх бIаь гаргга клуб, культура ЦIа, библиотека я. Уж ерриге культура учрежденеш Iан хьалашка болх бара кийчъеча дика къахьийтад дукхача районий культура отделаша а культура учрежденей кулгалхоша а. ХIанзле йиъ бIаь совгIа клуб, культура ЦIа, библиотека Iан хьалашка болх бара кийчъяьй, доагор Iалашдаьд. Цул совгIа хIанз кхы а бIаь совгIа культура учреждени тоаеш а я, цига доагор тIаозаш а латт.

Республика кхыча районашкарчул дикагIа вIаштIехьбаькххаб из болх Сунженски, Шелковской, Наьсарен, Советски, Ачхой - Мартана районашка. ХIанзле 80 процентагара 95 процентага кхаччалца йола культура учрежденеш Iан хьалашка болх бара кийчъяь а, хIаьта уж доагорца Iалашъяь а баьннаб культура учрежденей болхлой. Масала, Сунженски районерча 35 культура учрежденех 28 тоаяь яьннай, доагор тIаэзад. ХIанз тоаяь йоалаш а доагорца Iалашъяь йоалаш а латт юхейнсараш а.

Ховш да культура учрежденеш ханнахьа кийчъяь яха цар кулгалхой низ а торо а па тоъаш хилар. Долче царна эшаш дола новкъостал де деза боахамий кулгалхоша, юрта Советаша. Аланза далац цу тайпара гIо-новкъостал дукхача районий колхозаша, совхозаша, юрта Советаша культура учрежденешта деш хилараx. Геттара дика вIаштIехьдаьккхад из гIулакх Сунженски районерча Ассински, Орджоникидзевски станицин Советаша, XIX партсъезда, В. И. Ленина цIерагIча колхозий, «Ассинский» совхоза кулгалхоша.

Хьалха белгал ма дарра, ишта дика вIаштIехьбаьккхаб из болх Шелковской районе а. Колхозий, совхозий, юрта Советий новкъосталца хIанзле ремонт а яь Iанна болх бара кийчъяьй 37-нех 35 культура учреждени, царех ткъаь итт доагорца Iалашъяьй. Цу тайпара дика вIаштIехьдаьккхад из гIулакх Наьсарен, Советски, Ачхой - Мартана районашка а. Ишта, Наьсарерча культура учрежденеех ерригаш а хIана яц аьнна ярaш Iан хьалашка болх бара кийча я. Советски районерча 47-нех шовзткъа тоаяь а яьнна доагорца Iалашъяьй. Ачхой - Мартане 30-нех 24 кийча я аьхки санна Iай а болх бара.

Цхьабакъда республика ерригача районий культура учрежденешка оттадаьдац гIулакх ишта дика. Масала, хьаэцаргъя вай Грозненски район, культура учрежденеш Iан хьалашка болх бе кийчъеча гIехьаюсарех из еше а. Цу районе кховзткъа культура учреждени я. Царех пхиъ хIанз а тоаянза я. Районерча дукхача боахамаша доккха гIо даьд культура болхлошта. Масала, 1-ча Мая цIерагIча колхозо (председатель В. С. Вьючный) доагор Iалашде транспортаца новкъостал даьд шоай лоазон тIарча учрежденешта. Цул совгIа уж тоаеча эшаш йола гIишлон материалаш Iалашъе а гIо даьд.

Республика цхьаццайолча районашка дукха ба хIанз а библиотекаш, клубаш Iан хьалашка болх бара кийчъеча шоашкара ледарло йоалийта культура учрежденей кулгалхой. Хьаэцаргъя вай Надтеречни район. Цу районе 28 культура учреждени я. Бакъда царех хIанзалца тоаяь а доагорца Iалашъяь а яьнараш иттех мара яц. Цу тайпара во хьалаш еттара бахьан керттерча даькъе гIишлон материалаш тоъаш ца хилар да. Цул совгIа Наурски райпотребсоюзе мехлесхозен бехкагIа культура учрежденеш хIанз а доагорца Iалашъянза я.

Цу тайппара во оттадаьд культура учрежденеш кийчъяра гIулакх Урус-Мартана районе а. Культура ткъаь итт учрежденеех хIанзалца тоаяь яьннар цхьайтта мара яц. Цул совгIа, тоаянза йолчарех ялх аварийни хьала тIа а я. Уж я Комсомольское, Мичурина, Гехи-Чу, Мартан-Чу яхача а, кхыча а юрташка. Шоай юрташкара клубаш, библиотекаш Iан хьалашка творчески болх бара кийча ца хиларал совгIа, аварийни хьала тIа хилара вIалла шек а бац цу юртий Советий председателаш.

Кхы дикагIа хьалаш эйттадац Ведана районе а. Района юрташкарча 54 культура учрежденеех хIанзалца тоаяь яьнараш 26 мара яц. ХIаьта Агишты, Белгатой, Киров-Юрт, Махкеты, Первомайски, кхыча юрташкара (ерригаш а бархI) культура учрежденеш воча хьала тIа я. Царна капитальни ремонт эш. Дале а цу юрташкарча Советий кулгалхоша деш цхьаккха а хIама дац клубаш, библиотекаш тоаяра, тоае йиш йоацарашта кхыйола помещенеш лахара.

Иштта воча хьала тIа я Гудермеса района дукхача юрташкара клубаши библиотекаши. Ишхой - Юртарча, Энгель-Юртарча, Белоречъерча, Комсомольскерча клубашкеи культура ЦIеношкеи отопительни системаш яц. Цу гIулакха бехке ба уж культура учрежденеш шоай баланса тIа йолча колхозий, совхозий кулгалхой. ХIаьта капитальни ремонт е езаш дола Суворов - Юртара культура ЦIа Iанна кийчо яра кулг тоханза латт хIана а. Землянка чу я Степное яхача юртара клуб, аварийни хьала тIа я № 1 йола Гудермесера берий библиотека.

Iанна кийчо еча республика дукхача культура учрежденешка цу тайппара во хьалаш оттара бехке я керттерча даькъе горрайисполкомаш, юртий Советаш, боахамий кулгалхой. Цул совгIа республика культура министерства культпросветучрежденешта лоаттаю гIишлон материалаш а кхоачамболаш яц.

Республика культура учрежденешта хьалхашка латта керттерча даькъера деккхар, ховш ма хиллара, коммунистически кхетам бола саг хьалкхевар ба. Долче цу гIулакха юстара хила йиш яц партийни, советски, боахама кулгалхой. Берригa низ тIабахийта беза цар культура кхуврчий болх Iана хьалашка, аьхки санна, дика болх бара эша хьалаш вIаштIехьдахара.

Хь. КУРКИЕВА,
Нохч - ГIалгIай АССР культура министра заместитель.

ИСКУССТВА КЪАЙЛЕНАШ ЮМАЕРГЪЯ

Дукха нах вIашагIкхийттабар массехк ди хьалха грозненски аэропорте. Уж баьхкабар г. Ленинграде деша долха Нохч-ГIалгIайчера бераш накъадаха.

Вай республика тайп - тайпарча мийнгашкара вIашагIтеха шийтта йиIиги кIаьнки дунен тIа цIи хеза йолча А. Я. Вагановай цIи лелаеча Ленинградски хореографически училище деша бахар. Уж юхаберзаргба йоккха говзал йола балета артисташ а хинна.

Ленинградски академически хореографически училище хьайиллача Нохч - ГIалгIай студе дешаш ши группа я. Цхьан группе дешаш да йиълагIча классе деша дагIа бераш. Цар бархI шера деша дезаргда. Вокх группе дешаш хургда ялхлагIча классе деша дагIа бераш. ХIаьта цар училище дошаш йоаккхаргйола ха ялх шу мара яц. Юкъарча образовательни школе дешарца цхьана цар караерзаергъя хореографически искусства кIоарга къайленаш.

Дукха а бехктокхаме а болх бе бийзар искусства болхлой, Ленинградерча хореографически училище деша бахийта талант йола кIаьнкаши йиIигаши хьахоржачо хана. Укх шера май бетта дIаболабаьбар из болх. ХIаьта кхаь турагIа чакх а баьккхар. Дешара хьакхоастаду бераш искусство дукха езаши талант йолаши хилийтара вай республика культура министерства оарцагIбаьхабар дикагIа бола хьехархой - хореографаш.

Культура министерства болхлошца кIезига го баьккхаьзар цар республика городашка, юрташка гIолла. Цар деккхар дар Ленинграде деша дахийта талант йолашагIа дола бераш белгалдари хьаяьъестадари. Ала деза, зехьа дайнадац цар хьийга къа. Ленинградски хореографически училища хьехархочо М. В. Боярчиковас дувц:

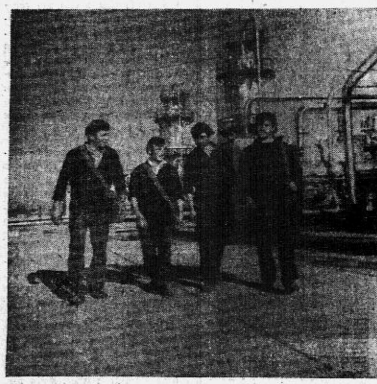
— Со чIоагIа раьза я хореографически училище деша даха безам бола бераш тIеххьарча тура дукха хилара. Цу гIулакхо торо хулийтаргъя дикагIчарна юкъера а дикагIа дараш къоастаде.

ХIанз Ленинграде да деша хьахержа бераш: Наьсарера Дзейтовгiар Тамарен Любаи, Советское юртара Лабазанов Абуязит, Урус - Мартанера Солтаева Азаи Чингариева Эляи, г. Грознера Гешаев Ваха, кхыдараш. Уж дерригаш а болхлой, ахархой бераш да.

Цу дийнахь Римский - Корсакова цIерагIча Ленинградерча паччахьалкхен консерваторе деша вахар вай республикера хургвола ялх вокалист а. Царца ва Нохч-ГIалгIай тенкий театра хинна солист Байсултанов Султан, Шьалара Джабраилов Асламбек, Нохч-ГIалгIай музыкальни училища выпускник Медов Алик, кхыбараш.

Цул совгIа, уж вай цIераш яьхараш деша бахале дукха хьалха доаццаш Тбилисерча консерваторе деша вахав вай республикера кхы а пхи саг.

А. УСМАНОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР культура министерства инспектор.

Шера 5 миллиард кубометр газ Iовш йола эггара хьалхара газосборник болх бе йолаеннай Оренбургерча газ йоаллача моттиге. Йокъаяьчули хьалхе а цIенъяьчули тIехьагIа газ трубопровода чу гIолла Татарерча Заински ГРЭС-а пишкашка йода.

Дика географически хьал, хини энергетически ресурсаш, автомобильни наькъаш хиларо новкъостал ду Оренбуржья газ чакхйоаккха промышленность дегIайоалаяра. Сигал бессара доагор Тюменерчули Юкъерча Азерчули дарегIа хургда. ХIанз Каргала яхача станцена юхxе хьалъеш латт газови заводий комплекс. Салавате конденсат дIаяхьийтара йола трубопровод юллаш латт.

СУРТА ТIА: къона операторaш (аьрдехьара аьттехьа) Н. Гарнов, Н. Колесников, Н. Мазитов, А. Саушин газ сангалах цIенъеча участке.

Н. Кузнецова сурт,
ТАСС фотохроника.

Керда зубраш яьхкай

Iаламо низ болаш кхелла аькха да зубр. Цхьан хана бIарчча Iулаш хинна уж геттара кIезигъеннаяр тIеххьарча хана. Цхьабакъда, вай мехка уж чIоагIа лораю. Хьежаш нах а болаш лаьрхха паччахьалкхен заповедникаш вIашагIъеххай. Вай республике оакхарашта лоаман хьунашка, альпийски дьгIенашка паргIата лелалга я. Цудухьа республике вIашагIъеллай Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен комплексни заповедник. Цу заповеднике ебийта дIахийцаяр итт зубр. Царех цаI ахка а яха елар. 5 октябре Рязански области Окски паччахьалкхен заповедникера кхы а 15 зубр йоалаяьй. Кавказско-беловежски фух я уж. Мельник яхача зубра 5 шу да, хIаьта 4 зубр кхоккха шераш долаши вож 10 зубр шиъшиа шераш долаши я. Хьайоалаяьча дийннахье а Оалкама юхе хьун чу дIахийцай зубраш.

Х. АРШМАТОВ.

«ПАРТИ—ВАЙ БАЬЧЧА»

ТВОРЧЕСКИ КОНКУРС ЧАКХЪЯЬННАЙ КОТБАЬННАРАШ БЕЛГАЛБАЬХАБ

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союзо 1971 шера цхьоалагIча январе дена 1971 шера цхьоалагIча августе кхаччалца «Парти — вай баьчча!» яхача девизагIа творчески конкурс кхайкаьяр КПСС XXIV съезда сийна. Газеташкеи, радиои, телевиденеи гIолла дIадовзийтача цу конкурса хьалашка хьежжа, вай республика писателий, журналистий, штате боацача корреспондентий моттигерча газеташ тIа кепатехача, радио чу гIолла йийшача публицистически статьяшка, очеркашка, зарисовкашка хьежай конкурса жюри.

Конкурсе яхкийта материалаш дукха чулоацам, лакха идейна литературни боарам болаш яр. Цар хьагойт вахара советски образ, халкъий ленински доттагIала котало, коммунизм хьалъеча вай заман сага дог-уйла, орден лелаеча вай республика экономикеи культуреи хинна хувцамаш, йислагIча пятилетка хьалхарча шера социалистически яхье баьнначa къахьегамхой толамаш.

Конкурса жюре моттигерча газетий редакцешца, республикански радиовещанеца цхьана Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правленега дIачуелар эрсийн, нохчийн, гIалгIайн меттала конкурсе яьхка толашагIа йола материалаш.

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене чIоагIъяьча творчески конкурса хьалашка хьежжа решени яьй: конкурсе котбаьннараш ийс автор лархIа, уж ахчан совгIаташца белгалбаха.

Конкурса лауреат яха цIи совгIаташи деннад:

I.

1. Писателий Союза члена Чахкиев СаIида — хьалхара преми «Са Нохч-ГIалгIайче» яхача публицистически статьях.

2. Журналистий Союза члена Ковалев Анатолена — шоллагIа преми «Даьхенах ваьнна кхоъ» яхача публицистически статьях.

3. Журналистий Союза члена Тимофеев Кирилла — кхоалагIа преми «Дега юкхе леладу аз партийни билет» яхача документальни радиокомпозицех.

II.

1. Журналистий Союза члена Нашхоев Руслана — хьалхара преми «Оалхазара седкъа» яхача очерках.

2. Писателий Союза члена Осмиев Хьамзата — шоллагIа преми «Са юрта тахане кхоанен» яхача очерках.

3. Журналистий Союза члена Премыслер Ефима — кхоалагIа преми «Ялат кхедер» яхача радиоочерках.

III.

1. Журналистий Союза члена Чахкиев Ювсапа — хьалхара преми «Болхлочунгара — директорга» яхача зарисовках.

2. Журналистий Союза члена Ахмадов Iумара — шоллагIа преми «Говза токарь» яхача зарисовках.

3. «Комсомольское племя» яхача газета штате воацача корреспондента Мадаев Саламуна — кхоалагIа преми «Сий дара боккъо» яхача зарисовках.

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза правлени.

ДИКАГIЧАРНА—СОВГIАТАШ

Боккха кхаъ кхьчар укх деношка «Красный молот» завода коллективе. Завода 75 шу дизарца дувзаденна а, мехкдаьтта - газови промышленность ашача оборудованеца Iалашъяра задани толамца кхоачашъярах а завода 36 болхлочоа «Социалистически яхьа отличник» яха значокаш елар. Министерстваи машинашъерий болхлой профсоюза ЦК-аи Сийлен грамоташ еннай 49 болхлочоа. Ахчан совгIаташ деннад 162 болхлочоа, инженерно-технически болхлочоа, гIулакхерча сага. Царна юкъе ба завода керттера экономист К. Гоцкий, токарь С. Ахматханов, электрослесарь П. Елисеев, цеха начальник Н. Чернов, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Доазол дехьара

ЧIОАГIА ДОТТАГIАЛИ ВIАШИ ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШИ

АЛЖИР, 5 октябрь. (ТАСС). Таханарча кепайоазоно шин статьяш тIеи комментареш тIеи боккха лоархIам бу А. Н. Косыгина визита, шин мехка юкъера чIоагIали вIаши леладу гIулакхаши а лерхI цох.

Вокха советски хьаша чIоагIа хьаллаца тIахьехаш берригача алжирцашка йоккхача Алжира ФНО парте Къаман комиссариата кхайкарал арадаьккхад газеташа. А. Н. Косыгинга гIолла, йоах кхайкарал тIа, Алжиро тIаэц Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 50 шу хьалха бIаьшерашка хинна тIехьадисар дIа а кхесса, Iалаьмате доккхий толамаш даьхача советски халкъа викал.

Алжирски газеташа йоах, Х. Бумедьена Москве яьча визитон СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне Алжире яьча визитои шин мехка юкъера доттагIали вIаши леладу гIулакхаши чIоагIдара юкъе доккха дакъа лаьцад. СССР-аи АНДР-аи юкъера гIулакхаш шерагара шу массаза доал чIоагIьу, яхаш язду тахан передовой статья тIа «Аль-Муджахид» яхача газето. Цунна къаьгта тешалду шин мехка юкъе 30 совгIа йолча соглашеней протоколаи кулгаш яздаро.

А. Н. Косыгина визит, белгалдоакх «Аль-Муджахиден» «Аш-Шаабен», вай халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара новкъа боаккха керда гIа ба, шинна а мехка хьашташта ма эшшара дунен халкъашта юкъерча дешай хьакъехьа пайдане дагадовла йиш а хулийтаргъя.

Советски халкъо ший вахара тайп - тайпарча доакъошка даьхача толамашта хетаяь дукха материалаш араяьхай газеташа.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. Мохк мукъабаккхара Халкъа тIема низий бIухоша дIахо а чIоагIа зенаш ду американо-сайгонски эскарашта.

СУРТА ТIА: тIема позице.
ВИА — ТАСС сурт.

Сенах язду дунен газеташа

КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный керте а латташ советски партийно-правительственни делегаци Вьетнама Демократически Республике доттагIала визитагIа яха хилар дунен кепайоазон керттера теркам тIабодаш да. Кепайоазоно шерра хоам бу советски партийно - правительственни делегаци Ханое торжественно тIаэцарах, советски хьаьший сийлеца тIаийцача ДРВ Президента Тон Дык Тхангея Н. В. Подгорнеи даь къамаьлаш дика доашхаш дувц. Дукхача газеташа белгалдоакх, ше къамаьл деш Н. В. Подгорне ма аллара, американски агрессорашта духьал вьетнамски халкъо лоаттабеча къовсамах социализманеи империализманеи юкъе, машара а социальни прогресса а низаштеи реакце а тIема а низаштеи юкъе латтача дерриг дунен тIема дакъа лерхI советски наха, яхаш.

«Эхь дайна а тийшача балха а фарс» — иштта дувц прогрессивни кепайоазоно Къулбехьен Вьетнаме яь американски марионетка Нгуен Ван Тхиеу Iаьдала керте вита лерхIаш хинна президентски хоржамаш. «Пресса белгалдоакх, хоржамаш хьалххе а Сайгонерча американски посольстве оттаьча сценарегIа даь а Къулбехьен Вьетнаме бахача наьха чурча гIулакхашта ВIашагIкхийтта Штаташ гIожа юкъе лелхар а из хилар. «Вашингтон посто» яхачох, Къулбехьен Вьетнама дукхача районашка «хоржамаш» хиларца дувзаденна правительствана духьалара дукхача наьха демонстрацеш хилар. Демонстранташ лелхабара полице юкъе даьккхар герз, бIаргех хий ухийта бомбаш. Больницеш човнаш хиннача нахах хьалийза я.

Английски кепайоазоно деча хоамаш тIара хьаховчох, хьатIадоагIача кIирагIа Брюсселе НАТО совета сесси хургхиларца дувзаденна Хита консервативни правительствас увттаю Европера кхоххам мелбара духьалара керда планаш. «Гардиана» деча тешалах, НАТО сессе «Европера тIема низаши герзи кIезигдарах а кхерамзлеи дешай хьакъехьара Европа юкъара совещани ярах а Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъера переговораш дIаяхьара процесса човкъостал дечул из юхаоза» дага я Англи.

Парижски газеташа хоам бу ЧССР-е долча фашизманеи тIеманеи духьаларча кIирах.

Социализма мехкашка

ЕВРОПЕ ЭГГАРА ЙОККХАГIА

Коморжанашка - под - Мостом (Къилбаседа Чехи) хьалъяь йоалаш латт Европе эггара йоккхагIа йола «Фортуна» яха кирпишкий - керамически комбинат. Цо шера арахецаргъя гIишлошъю 14 миллион кирпишк, хIаьта иштта тайп - тайпара зизаш тIадола биткъа пен бола глазированни кирпишкаш я. Из кирпишк дIайохийташ даь пенаш кхы дIахо хIама де дезаш дац. Цул совгIа, иштта йола кирпишк чIоагIа а я, йовхал дика а «соцаю». Из иштта хьахул моттигерча теплоцентрала йокъ гехча.

СОВЕТСКИ ФИЛЬМА ДОТТАГIИЙ КЛУБ

Йоккхалга диллача Чехословаке шоллагIа йолча городе—Брно чехословацко - советски доттагIала городской комитете хьаьй советски фильма доттагIий клуб. Клубо общественностага дIайовзийтаргъя советски кинематографе керда произведенеш, бахача дукхача нахага дIайовзийтаргъя советски киноискусство.

КЕРДА БАХА ХАЙШАЧА 100000 САГА

Укх пятилетка шерашка Словаке столице Братиславе хьалъергъя 24 эзар совгIа квартира, цар чу ваха ховргва сиха дегIайоагIача города бIаь эзар совгIа саг. Царех 21 эзар квартира хьалъергъя паччахьалкхени моттигерча советеи средстваех, хIаьта 2.200 цIа хьалдергда индивидуальни цIенош дераша.

ДУНАЕРА МУЗЫКА ЦIЕЙ

Братиславе дIайолаеннай «Интерпозиум-71» яха гуйрийнара традиционни фестиваль. Моттигерча артистел совгIа цунна юкъе дакъалоацаш ба кхыча социалистически мехкашкара — СССР-ера, Болгарера, ГДР-ера, Польшера, Румынера къона иллиаларахойи эстрадни музыка артисташи. Фестиваль 10 дийнахь йIаьхлургъя.

КОСМИЧЕСКИ МЕДИЦИНА

«Интернациональ» яхача столични отела здание хилар космически биологеи медицинан проблемашта хетаяь «Интеркосмос» яхача массаза а болх беш йолча болхлой группа йиълагIа совещани. Космически ара ваха хиларах сага организмана хулача реакце актуальни дешай хьакъехьара докладаши хоамаши дир цига социалистически мехкашкара венача 60 Iилмахочо. Цар къаьстта теркам тIабахийтар зенне йолча облученеех космонавташ лорабара, дозал а доацаш йIаьхха ха яккхарахи фен кема кабина чу газа хьисапера среда хувцаяларахи хьахуларех уж лорабара.

Симпозиума итогаш еш, Iилмай Чехословацки академе президента Ярослав Кожешника аьлар: Iилмагеи техникагеи диллача Вселенне боарам боацача океане кийчъеш - кийчъеш саго шийна моттиг кийчъеш хилара факто санна ше маярра дика ювцац вей зама цхьанна а кхыча хIаманo».

(АПН—Прагопресс).

КУБА КЪАХЬЕГАМХОЙ ТОЛАМАШ

ГАВАНА, 5 октябрь. (ТАСС). Графикал хьалха ювлаш болх бу Куба ейгача промышленноста предприятеша. Духхьал шоллагIча квартале, хоам бу «Гранма» яхача газето, 4 миллион пара кога гIирс, 18,5 миллион чухьнахьа дувхадувр вештеи барзкъа хьадир.

Хадданза къахьегама овсарле лакхъе, изделеш дикагIа хьае аьнна шоашта хьалхашка оттадаь деккхар цIенхаштта кхоачашду Куба ейгача промышленноста къахьегамхоша, яхаш язду газето. Из бахьан долаш гIа-тIа дукхагIа хул планаш кхоачаш а тIеххкхоачаш а еш йола предприятеш. Масала, городе Матансасе йолча «Элли Тейхейро» яхача текстильни фабрикас рапорт деннад 8 бетта план тIеххкхоачашъярах — цо арадаьхад 1,6 миллион метр гаргга тканеш. Цу коллектива тIум я коммунисташи къоначa коммунистий Союза членаши. Къаьстта дика болх бу укхаза коммунистически къахьегама бригадаша. План тIеххкхоачаш а еш цар доккха новкъостал ду кхыча текстильни предприятешта.

ХАОТТАМ

Кхоана дикка дохх а долаш, догIа а делхаш, цхьайолча моттигашка чIоагIа а делхаш ха хила мег. Лоаман даьгIенашка догIеи гIаьда лоан делхаргда. Температура республике гIолла 3—8 градуси доаман даьгIенашка 0 градус гаргаи хургья, хIаьта Грозне 5—7 градус.

Кхоанеи ломмеи цхьайолча моттигашка лоа з делхаш, морхаш дIаяьлча лаьттан тIа гIор а юллаш ха хургья. Температура бийсанна 1—6 градуси дийнахь 9—14 градуси хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХЬАЖА, ЛАДУВГIА.

ТЕЛЕВИДЕНИ
7 октябрь

10.05 — Кердадараш. 10.15 — Бераштa Хьебола фильм. 10.45 — «Сийрда парусаш» яха художественни фильм. 12.10 — Кердараш. 16.50 — Передачай программа. 16.55 — Кердадараш. 17.05 — Социализма дуне. 17.35 — Дешархошта. Вайцига хьоашалгIа вена ва йоазонхо Дмитриев. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.30 — Миллионий Ленински университет. «Теореца лард йолаши практикаца чIоагIдаьр» КПСС экономически политика Iилман лардаш. 9.00 — Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленинградера передача. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.50 — «Юха цаха пиъх бац» яха художественни фильм (кхоалагIа серн).

РАДИО
7 октябрь

6.30 — «Пятилетка къахьегама Iуйре» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Алкоголизми цо ду зулами» яха беседа (нохчий меттала). 8.40 — Калымана ашараш (эрсий меттала). 9.15 «Коммунисташ къахьегамхой вIашгIехьабоахараш ба» яха корреспонденци (эрсий меттала). 9.30 — Моттигерча авторий произведенеех оттадаь концерт (нохчий меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — Доалдара школа (эрсий меттала). 16.30 — «Спортивни орбита тIа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 6.50 — Ашараш. 18.0 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 19.30 — «Къониль» (гIалгIай меттала). 20.00 — «Димаев СаIида иллеш» яха передача (нохчий меттала).

8 октябрь
ТЕЛЕВИДЕНИ

10.05 — Кердадараш. 10.15 — Бераштa. Тамашийна лагIа. Телевизионни фильм. 9.гIа серн 10.45 — «Паччахьага маьре миштa гIоргьяр» яха художественни фильм. 11.55 Вильнюсски инженерно-гIишлон хьалхьа институтера репортаж. Вильнюссера передача. 12.15 — Ставропольски крае Александровское юрта культура цIен «Ка» яхача иллейи халхарийн самодеятельни ансамбла концерт. Пятигорскера передача. 12.45 — Кердадараш. 17.00 — Кердадараш. 17.10 — Дешархошта. «Спортивни къонаш». Телевизионни журнал. 17.40 — Юрта хьахъехьа доле дош. 18.00 Кердадараш. 18.10 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.30 — «Венгреца вIашагIкхетар». ЙиъалгIа передача. 19.00 — «ТIеххьарча император наькъашка». Хьалхара передача: «Португальски коррида». 19.30 — Футболах йола СССР чемпионат «Динамо» (Москва). «Динамо» (Тбилиси). Динамо яхача Центральни стадионера передача. 20.15 — Шоана бераш. 20.30 — Футбол. 2-гIа тайм. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Кхойтта гIанд» яха телевизионни театр миниатюр. 22.55 — Эстрадни концерт. Эстрада паччахьалкхен театра передача. 24.00 — Кердадараш.

РАДИО
8 октябрь

6.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газете обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Лакхера совгIат «еннад» яха очерк (гIалгIай меттала). 8.40 — «Степной» совхоза коммунисташи, цар гIулакхаши» яха репортаж (нохчий меттала). 9.15 — Иллеца доттагIал долчарна дола концерт (нохчий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Нохч-ГIалгIай телевиденеи радиовещанеи инструментальни ансамбль а, солисташ а микрофона хьалхашка ба (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51. 364051. Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.— 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51. 364051. ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05219. Заказ № 9210.